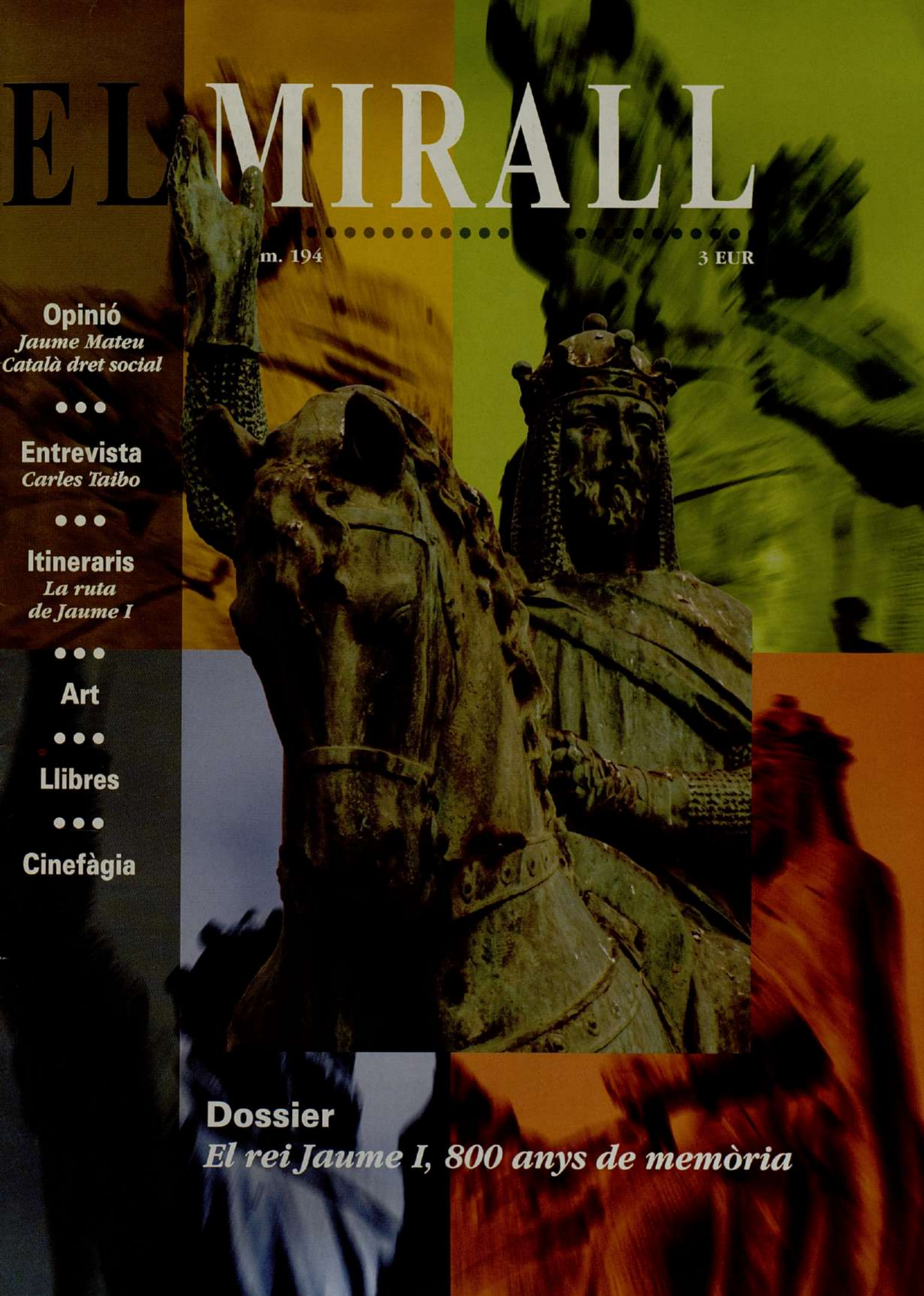

EL MIRALL

m. 194

3 EUR

Opinió

Jaume Mateu
Català dret social

• • •

Entrevista

Carles Taibo

• • •

Itineraris

La ruta
de Jaume I

• • •

Art

• • •

Llibres

• • •

Cinefàgia

Dossier

El rei Jaume I, 800 anys de memòria

**Famílies
Acolloïdores**

www.conselldemallorca.net
900 100 444

Acceptes el repte?

A Mallorca hi ha nins i nines a centres que necessiten una família. Són infants als quals els pares no han pogut atendre, i per la seva edat i les seves circumstàncies, no tenen encara una família d'acollida.

La teva família podria ser la seva.

**Consell de
Mallorca**

■ Departament de Benestar Social
Institut Mallorquí d'Afers Socials

Federació d'Entitats
d'Atenció a la
Infància i
Adolescència
Balear

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA SOCIAL Y DEPORTE

EL MIRALL

EDITORIAL

JAUME I. EL SÍMBOL CONTINUA

4

DOSSIER

EL REI JAUME I, 800 ANYS DE MEMÒRIA

5

OPINIÓ

JAUME MATEU I MARTÍ

16

ENTREVISTA

ANTONI TROBAT I PERE BUENO. CARLOS TAIBO

18

MISCEL·LÀNIA

JAUME LLADÓ

26

EL SEMÀFOR

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

27

LLIBRES

BIEL MESQUIDA

28

ART

JOSEP MARIA ALAMINOS. ART I CREACIÓ EN TEMPS DE CRISI

32

ITINERARIS

GASPAR VALERO. LA RUTA DE LA CONQUESTA DEL REI JAUME I

34

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. «GOMORRA», UNA PEL·LÍCULA COVARDA

40

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Desembre de 2008 · Núm. 194

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocb.cat>
comunicacio@ocb.cat

President:
Jaume Lladó

Director:
Josep Melià

Cap de redacció:
Esther Balaguer

Consell editorial:
Jaume Lladó
Josep Melià
Pere Bueno
Joan Guasp
Joan Miquel Chacon
Gabriel Matas
Macià Calafat

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omnium Cultural
C/ de la Diputació, 276 pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ del Baró de Càrcer, 37
46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels autors.

Disseny
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510914964X

Jaume I. El símbol continua

Editorial

Enguany hem celebrat, encara celebrem, l'Any Jaume I. Una efemèride de la qual EL MIRALL no podia deixar de fer-se ressò. El rei En Jaume simbolitza el naixement de les Illes Balears tal com les coneixem. Encara que sigui un tòpic dir que històricament som hereus de diversos pobles: fenicis, romans, musulmans..., allò cert és que la conquesta catalana no és únicament un fet de domini reial d'uns terrenys. La conquesta catalana va molt més enllà, és la repoblació i l'arribada massiva d'uns nous pobladors dels quals som hereus els actuals mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterers. És aquesta arribada la que determina la nostra religió, la nostra llengua i cultura, la nostra adscripció identitària, amb tot el que això significa.

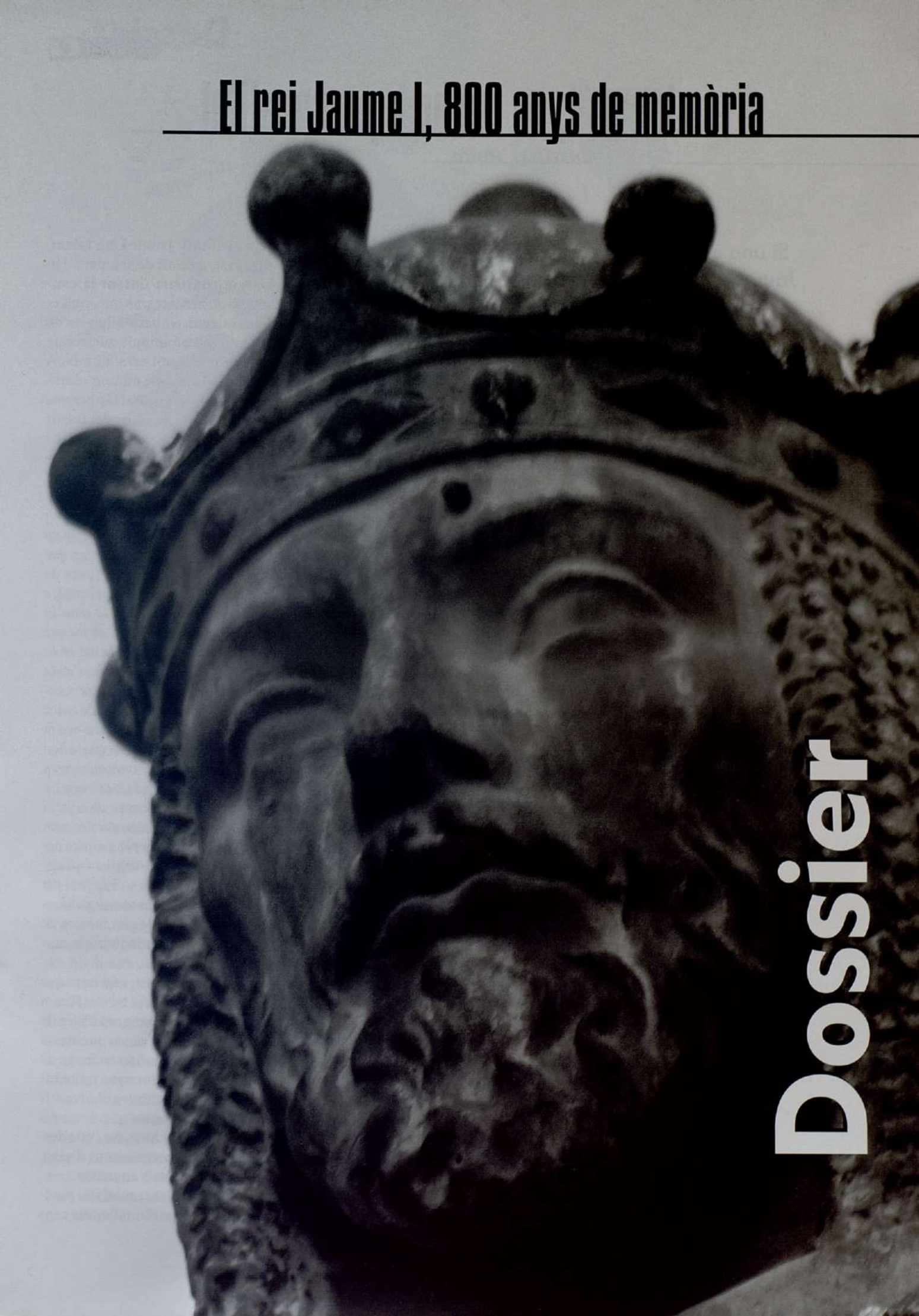
Aquest és un país que durant molts d'anys va ser condemnat a allò que Raimon encertadament va qualificar com un silenci antic i molt llarg. Durant anys se'ns va explicar una història que no era la nostra, durant anys se'ns va dir que els nostres referents i mites eren uns referents i mites amb els quals no teníem cap lligam ni cap vincle, durant anys se'ns va intentar transportar a un passat i a un univers simbòlic que no era el nostre. L'intent de substitució lingüística i de despersonalització passava per deixar dins l'oblit i el desconeixement figures tan cabdals per a la nostra nissaga com el rei conqueridor.

Aquesta condemna que hem patit, ara, alguns, en el segle XXI, la volen ignorar. L'arribada de la democràcia sembla que ha de suposar posar el marcador a zero. El marcador, però, no està a zero. En primer lloc, no està a zero perquè les persones i les inèrcies hi eren abans de 1978 i hi són ara. En segon lloc, no està a zero perquè ni la Constitució ni l'Estat autonòmic han resultat tenir la potència suficient per suposar la recuperació del pretèrit i el respecte per la pluralitat nacional. Tots els països tenen els seus símbols. S'entendrien els Estats Units sense la figura de George Washington? Per Castella o per l'Espanya creada per Castella, Alfons X, els Reis Catòlics, el Cid o Cervantes són símbols absolutament rellevants. Per les Balears i pels Països Catalans el rei Jaume I té, ha de tenir, aquest caràcter absolutament rellevant. Els símbols s'edifiquen sobre la repetició i la reiteració, no ens hem de cansar de treure a rotlo el nostre rei fundador. Qualsevol oportunitat és bona per tornar a donar una empenta al coneixement d'aquest rei i per extensió del seu significat. Reivindicar Jaume I no és un acte historicista inútil i provincià, és un acte d'afirmació, és un acte que palesa una ferma voluntat de continuïtat, un acte que confirma una aposta per mantenir la cadena que es va iniciar el 1229.

Tots plegats ens hem de congratular que el Consell de Mallorca i moltes altres administracions d'aquesta terra s'hagin implicat en la commemoració de l'Any Jaume I. És un fet que honra i dignifica els seus responsables polítics. Lògicament, sempre hauria estat millor més compromís i més dedicació pressupostària, això és cert. Ara bé, també és cert que els poders públics s'han implicat i han participat en aquesta reivindicació d'un personatge fonamental per al nostre poble.

Jaume I, com tot bon símbol, condensa i representa un cabal enorme de significats. Que aquests significats arribin a tots els nostres conciutadans i siguin degudament assumits no és una tasca menor, ni una tasca sense importància. Les nacions i les col·lectivitats tenen una construcció complexa, però un dels seus pilars són els símbols, ens convindria no oblidar-ho.

El rei Jaume I, 800 anys de memòria

Dossier

Jaume I, un rei amb personalitat

GABRIEL ENSENYAT PUIG

Si una cosa no va faltar a Jaume I va esser caràcter.

Aquell infant desvalgut dels primers anys de la seva vida i aquella adolescència conflictiva, tan difícil a causa de la pressió nobiliària i la «ninea» de què parla al *Llibre dels fets* per indicar que encara no tenia suficient capacitat de decisió, degueren contribuir a forjar la personalitat forta que el caracteritzà.

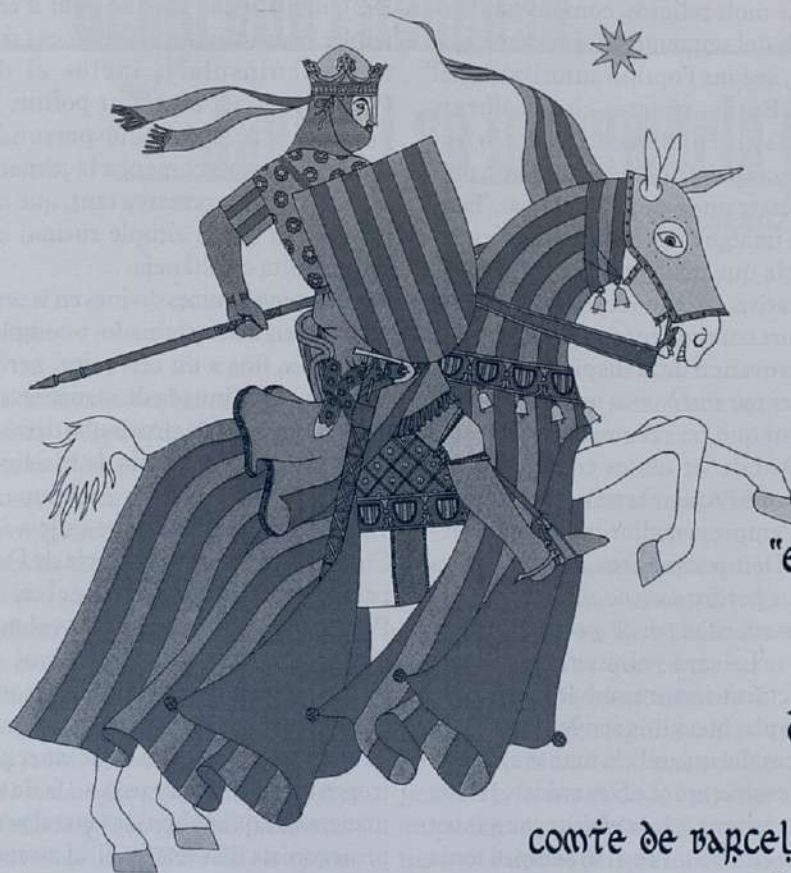
Al llarg de les línies que segueixen ens limitarem a sintetitzar els aspectes més destacats de la seva personalitat que es poden detectar a través de la seva actuació.

És ben coneguda la seva fortalesa física, exposada en mostres com quan de jove s'enfrontà amb Pero Ahonés. Pero Ahonés era un dels grans feudals aragonesos, acostumats a manejar segons les seves conveniències el monarca durant la infància. Un bon dia Ahonés pretenia dur a terme una cavalcada contra els musulmans de València, trencant un pacte que acabava de signar el rei amb el governant valencià. Com que Jaume I li ho prohibí, l'aragonès s'enfada molt i escometé el jove rei (aleshores tenia devuit anys) amb la intenció d'agredir-lo. Però Jaume I, tot i que Pero Ahonés era un home fort, el subjectà, immobilitzant-lo, fins que aquest fugí i acabà ferit de mort per part de la tropa del sobirà.

A més de fort, Jaume I era valent, arrauxat, a l'estil de son pare. Ho podem constatar durant la conquesta de Mallorca, en què, com és ben conegut, els barons havien de refrenar el seu impuls guerrer de combatre com un cavaller més. A València en tenim un bon exemple, quan resultà ferit al cap per una sageta. Hagué de sortir del fragor de la batalla, però ho féu rient i saludant la tropa, a fi que no s'estengués el pànic habitual de quan occien el rei al camp de batalla: «*un ballester tirà'ns; e, de part lo capell de sol e el batut, donà'ns en lo cap ab lo cairell prop del front. E Déus, que ho volc, no traspassà lo test [peça de l'armadura que protegia el cap], e eixí'ns bé a la meitat de la testa la punta de la sageta; e nós, ab ira que n'haguem, donam tal de la mà en la sageta que trencam-la; e eixia'ns la sang per la cara a enjús, e ab lo mantell de sendat [drap de seda de color clar] que nós adúiem torcavem-nos la sang, e veníem rient per tal que la host no se n'esmaiàs. E entram-nos-en en un reial en què nós posàvem, e engrossa'ns tota la cara e els ulls; si que de l'ull de la part en què nós érem ferit no poguem veer per quatre o per cinc dies. E, quan la cara nos fo desinflada, cavalgam per tota la host per tal que la gent no fos tota desconhortada*» (c. 266). Tota una mostra de psicologia a fi de mantenir la moral de la tropa.

Com que era valent, entenem que lloï la valentia dels adversaris: a Mallorca li va saber greu haver de matar un cavaller sarraí que anava a peu i no es volgué retre de cap de les maneres. A Borriana no té inconvenient a exposar al *Llibre dels fets* la bona defensa que feren els habitants de la ciutat, tot i que després, a causa precisament d'això, en foren expulsats en massa. També era violent, quan s'hi posava. A Mallorca féu tallar els caps

Jaume I
"el Conqueridor"
 (1208 - 1276)

rei d'Aragó
 de Mallorca
 de València
 comte de Barcelona i d'Urgell
 senyor de Montpel·lier

dels sarraïns morts i els va fer llençar dins la madina. A València va cometre alguna atrocitat, com quan va fer incendiar una torre amb els seus defensors a dintre perquè no es volien retre. Però tot plegat era habitual en les guerres d'aquella època (i, val a dir-ho, no tan sols d'aquella època). És conegut l'episodi en què va fer tallar la llengua al bisbe de Girona, Berenguer de Castellbisbal, a causa d'alguna revelació que havia fet aquest comprometedora per al monarca. I encara que al *Llibre dels fets* ho dissimula, podem percebre que era una persona força colèrica. Fins i tot la seva estimada Violant d'Hongria en una ocasió no gosà comunicar-li que les coses no anaven bé al camp de batalla valenciana, per por de la seva reacció. Però també sabia escoltar i prendre consells i tenia sentit de l'humor (d'això últim, n'hi ha un bon grapat de mostres al *Llibre dels fets*), així com una bona oratòria. No hem de dubtar que era una persona intel·ligent i amb força capaci-

tat memorística. Així ho prova el mateix *Llibre dels fets*, en què explica nombrosos episodis i situacions esdevinguts molts anys abans i reproduïx fragments bíblics que la seva ment havia gravat de la missa. Ho confirmen unes paraules que li adreçà el papa Climent V: «*De ben segur que, entre tots els prínceps del món que no han estat instruïts en Lletres, el Senyor t'ha dotat d'un do natural singular; has après molt de l'experiència, has escoltat de bon grat les lliçons dels savis, i les has confiades a una memòria fidel.*» Que era un home de paraula amb els pactes que feia també és clar: de fet, els musulmans sempre volien negociar amb ell perquè se'n refiaven. Els resistents a les muntanyes de Mallorca, posem per cas, el feren venir un parell de vegades a l'illa perquè a l'hora de pactar la rendició ho volien fer directament amb ell. Fins i tot a vegades semblava massa confiat perquè espera que els altres compleixin el que li han dit. A Peníscola, després de la rendició, hi entrà amb només set

cavallers, enmig de la multitud sarraïna, sense cap altra protecció. Més tard gran el cabdill de la resistència valenciana, Al-Azraq, l'enganyà, posant en greu perill la seva vida. Quan planejava la croada de 1269 amb el khan mongol Abaqa tothom li deia que no es refiàs de la paraula d'un mongol, etcètera. Però, alerta! No sempre va complir les promeses que havia fet als sarraïns. Com tampoc no les complia amb les seves amigues: que ho diguin a Teresa Gil de Vidaure, per exemple, a qui féu una promesa de matrimoni davant testimonis i després no complí. I és que sempre que s'interposava una dama més jove i guapa en el cor del Conqueridor, aquest sucumbia aviat davant els seus encants. Això sí, era generós, amb elles i amb tothom: «*llarg de donar*», que va dir Desclos. De fet, aquesta era una qualitat molt important en aquell temps. Al segle XIII les persones de llinatge, començant pels nobles i acabant pels reis, eren més valorades com més gran era la seva

generositat i la seva capacitat de fer obsequis.

Així mateix el *Llibre dels fets* ens el mostra com una persona amb força sentiments, cosa que contribueix a presentar-nos-el en el seu vessant més humà. Per això, quan l'emoció el supera no s'està de dir-ho. A Mallorca plorà en saber la mort dels Montcada, tot i que després prohibí les mostres de dol i ja no en parlà més. A Múrcia plora d'emoció quan fa consagrar una mesquita. Al concili de Lió se sent aclaparat enmig de tants prelats i tota la parafernàlia de l'acte inaugural. Fins i tot al text cronístic s'esforça per donar un to sentimental, àdhuc íntim, a la seva acció, com quan explica el famós episodi de l'oreneta que havia fet el niu a la seva tenda i ell no volgué que la desmuntassin. L'anècdota també pot ésser interpretada com un exemple del caràcter del rei, que acull tots els seus súbdits i, per tant, també ha de tenir una lectura política: la del monarca «protector». Tot i així, segons sabem des de fa uns anys, aquest episodi té un paral·lel en un text àrab anterior, del qual sembla provenir, o bé directament o bé, com és més probable, a través de l'oralitat. Finalment, hom ha parlat molt de la

seva espiritualitat. Jaume I era un home molt religiós, com moltes persones del seu temps. La seva religiositat, segons l'opinió autoritzada del pare Burns, malgrat els ornaments eclesiàstic i bíblics del *Llibre dels fets*, és lleu i primitiva i a vegades no passa d'ésser un paganisme batejat. També la imatge de pecador que no es penedeix que dona el llibre és ben significativa, tractant-se d'una obra amb un fort component religiós. Les gestes provenen de la inspiració divina: «altres reis tan bons o mellors que nós» llegim que no reberen mai la gràcia de Déu de fer tantes conquestes. Al capítol 52, quan la tempesta fa perillar l'empresa mallorquina, el rei prega a Déu perquè «tan bon feït» no es pugui perdre «car no el perdria jo tan solament, mas vós lo perdriets majorment». La seva voluntat, la presenta coincidint sempre amb la divina. Per exemple, quan uns senyors rebels no fan cas del que ell els manava, dient-li que «seria açò que Déu volria», Jaume I els respon: «Açò vol déus que nós vos deïm» (c. 459). Per això sempre tenia algun capellà a mà per «si algun pecat haviem oblidat» (c. 224). Quan ajuda desinteressadament Castella contra els moros ho fa: «La primer cosa per

Déu, la segona per salvar Espanya» (c. 392), una «Espanya» que hem d'entendre com a sinònim de regnes cristians peninsulars, inclòs el de Portugal, no en un sentit polític. I, pel que fa a la devoció personal, Jaume I sempre comença la jornada oint missa, i ho remarca tant, que no es tractava d'una simple rutina; en deixa molta constància.

Aquestes ingerències divines en la seva política estan determinades o complementades, fins a un cert punt, per la presència continuada de manifestacions litúrgiques i de rituals que demostrin la gran importància de la religió en el món o en l'àmbit de Jaume I. Tant és així que sembla que els fets del Conqueridor són obra i gràcia de Déu i que el rei pretén guanyar-se el cel.

Però alerta! Que tot i així no vol mai que ningú, ni tan sols provinent de les altures, no li resti gens de protagonisme. Quan narra la intervenció de sant Jordi en l'entrada de les seves tropes a Madina Mayurqa ho fa de tal manera que queda ben clar que el gran protagonista dels fets és ell, el monarca, i no el sant.

***Biel Ensenyat és professor de la Universitat de les Illes Balears.**

Metges especialistes en oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
Fax 971 75 52 38
A/e: iom@iom.es

Geografia i llegenda:

Jaume I en la memòria popular

CATERINA VALRIU

És en aquest context en què hem de situar la figura de l'heroi èpic. Es tracta d'un protagonista, generalment masculí, que a través de les seves gestes ha contribuït a conformar les característiques, les essències –i sovint també les fronteres– del seu poble. En el cas de les terres de parla catalana és indubtable que l'heroi èpic de més alçada –compartit i reconegut per tothom– és el rei En Jaume I, encertadament anomenat *el Conqueridor*, el nostre heroi fundacional. M'ha semblat interessant estudiar la figura del rei a partir del seu corpus llegendari, que és ampli, ric i divers. Per mitjà de les llegendes, és a dir, de la pervivència en la memòria col·lectiva, podem copsar quin és el model d'heroi que dibuixa el nostre poble. Joan Amades, en la seva obra monumental titulada *Folklore de Catalunya*, aplega sota l'epígraf de «Jaume I el Conqueridor» prop de vuitanta històries referides al monarca que provenen de fonts orals i escrites, cultes i populars. Ramona Violant, a partir del recull d'Amades, ha classificat les llegendes i n'ha fet una distribució temàtica i cronològica, que abraça des del naixement fins a la mort del rei. L'autora agrupa els relats en sis grans apartats: els primers anys, la campanya de Mallorca, la campanya de València, el rei i els seus súbdits, el rei i els afers públics i els darrers anys.

En aquest article ens centrarem en els quatre punts territorials essencials en la biografia del monarca: la Catalunya Nord, les terres del Principat –especialment Barcelona i Poblet–, Mallorca i València. De cada un d'aquests indrets destacarem algunes de les llegendes més

notables, sempre a partir de la versió de Joan Amades.

Llegendes de la Catalunya Nord

L'engendrament gairebé miraculós de Jaume I succeí al castell de Miravalls, on el rei Pere el Catòlic –mentre pensava que es trobava amb una amant– tingué relacions amb la seva esposa legítima, Maria de Montpeller. La naixença de Jaume I a la ciutat de Montpeller estigué envoltada de bons auguris, i fins i tot l'elecció del nom que duria l'infant va ser feta mitjançant un ritus religiós de ressonàncies màgiques, tot encenent dotze candeles iguals amb el nom dels dotze apòstols. La que durà més temps va ser la que duia el nom de Jaume, potser una premonició de la llarga vida del rei.

La llegenda iniciàtica que enceta el regnat de Jaume I és la del somni premonitori sota el Pi de les Tres Branques, quan Jaume –de camí cap a Barcelona– somnià que seria rei de tres regnats, cosa que s'acomplí en conquerir les Balears i València.

Llegendes de la conquesta de Mallorca

Són moltes i diverses. Destacaríem les del setge a la Madina Mayurqa, on trobem els estratagemes per vèncer la resistència dels sarraïns, els de les lluites per apoderar-se dels castell de l'interior –especialment el d'Alaró i el de Santueri–, en les quals es remarca la manca de seny dels sarraïns, les diverses «potades» del poderós cavall del rei sobre les roques d'alguns indrets de l'illa i les que parlen de tresors enterrats pels

Cada comunitat, cada religió, cada país, necessita els seus propis mites. Són els referents culturals que tipifiquen la ideologia, els valors o les creences que els conformen, l'herència cultural dels avantpassats que es vol transmetre a les noves generacions.

musulmans amb l'esperança d'algun dia poder tornar a Mallorca, com la del puig de na Fàtima, filla de l'últim valí, anomenat Abu Yahyà. També la bella llegenda de l'alliberament del pare—situada a sa Gruta, una possessió del terme de Manacor—, que té el seu origen en antics romanços de Bernardo del Carpio, o les que consideren el cos del rei com un talismà que ens salvaguarda de posteriors invasions.

Llegendes de Catalunya

Una gran quantitat de llegendes se situen en terres catalanes, especialment en els seus castells (Montcada, Cardona, Orpí, Cervelló, Llordà, Toscar, Verdú, Bagà, etc.). Tanmateix, hi ha dos indrets que destaquen especialment per la seva presència en el llegendari: la ciutat de Barcelona i el monestir de Poblet, on el rei volgué ser enterrat. A Barcelona cal destacar les portes de l'antiga ciutat muradada, la plaça Reial, el Saló del Tinell, la Seu, el Palau de Valldaura, el Call, la plaça de la Llana i la del Vi, el barri de la Ribera i el Convent dels Dominics. Generalment, es tracta de llegendes que parlen de la vida quotidiana del rei i els seus afers: dictar lleis (les Ordinacions de la Mar), impartir justícia (per exemple a la llegenda de les donzelles deshonrades per un dels seus cavallers), crear institucions (el Consell de Cent), etc. Moltes altres tracten de la relació amb els súbdits—els cavallers i prohoms, els menestrals, els pagesos, els capitaires, etc. Generalment, el rei és just i assenyat, però a voltes pot

ser cruel—com quan féu tallar la llengua al bisbe per haver revelat un secret de confessió—o ingenu—com a la llegenda de la sopa d'all, quan el rei creu que el carboner fa millor la sopa d'all que no el seu cuiner, sense tenir en compte la gana que tenia el dia que la tastà. A Poblet també hi ha un nucli important de llegendes en les quals el paper de protagonista no sol recaure en el rei, sinó en els monjos. Així, destacaríem la de l'abat de Poblet

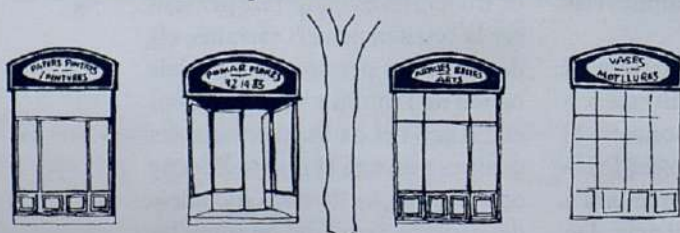
enviat com a ambaixador a la Xina, la dels dos frares encuriosits per veure la bellesa de la reina, la de l'abat orgullós que volia saber si a les cerimònies religioses el rei li prendria protagonisme o la de la falsa notícia de la mort del rei, que els monjos es negaren a transmetre.

Llegendes de València

Les llegendes referides a la conquesta de València també són

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 721 483 - Fax 971 719 312 - 07002 - PALMA (MALLORCA)

ARA TAMBÉ
PREMSA I PAPERERIA

nombroses i en molts casos semblants a les mallorquines. Essencialment, les podríem agrupar entorn de dos nuclis, les que parlen de les batalles i els enfrontaments amb els sarraïns i les que tracten del repoblament del territori per gent catalana. Entre les primeres hi ha una gran presència d'elements vinculats al cristianisme, entre les quals destacarem la que parla de l'ajuda de sant Jordi per prendre la ciutat –tal com també es conta de Palma– o la de les Sagrades

Formes que suaren sang davant l'atac dels sarraïns a l'església. Referides a la repoblació, cal remarcar la de les cent donzelles –la majoria d'elles nadiues d'Ulldemolins, Tarragona–, a les quals el rei dona el dot per tal que es casessin amb catalans i s'establissin a València.

Voldria acabar aquestes línies convidant-vos a llegir aquest ampli i ric conjunt d'històries protagonitzades pel Conqueridor. Hi trobareu una visió ingènua i alhora complexa, intenci-

onada i tanmateix espontània, que perfila amb saviesa i gràcia, enginy i devoció, la figura del nostre heroi nacional. Retrobar un heroi nostrat és necessari avui més que mai, quan els models que els mitjans de comunicació suggereixen als nostres infants i joves són tots d'importació, estereotipats i forans, mancats d'arrels i de tradició.

**Caterina Valriu és professora de la Universitat de les Illes Balears.*

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

El rei En Jaume, «el rei d'en temps primer»

ANTONI MAS I FORNERS

«I el rei en Jaume, espasada va i espasada ve, a dreta i a esquerra; i caps de moro a l'aire, i cossos xapats en creu, i sang per llarg que brufava aquelles penyes i s'herba que s'hi congriava, que encara n'està clapada.»

(Fragment de la rondalla *De com el rei en Jaume va prendre es castell d'Alaró*, recollida per mossèn Antoni Maria Alcover.)

Quan qui escriu aqueixes planes era infant, a la part forana de Mallorca hi havia quatre reis. D'una part, n'hi havia tres que sempre anaven plegats, que compareixien a la primeria de gener i que repartien juguetes a l'al·lotea que posava faves a la finestra. Tot-hom els deia simplement *els Reis*, fora cap afegitó que fes referència al seu origen *oriental* o al seu caràcter màgic. I, d'altra part, n'hi havia un altre, un rei d'en temps primer, que pel nom –Jaume– i pel tractament –*En*, que nosaltres confoníem amb l'article personal– ens resultava forçosament familiar. Dels tres primers en sabíem poca cosa, tret del que ens deien a *catecismo* i del que recordàvem per la pràctica apresada en pocs anys: que anaven a adorar el Bon Jesús i que llavors ens repartirien aquelles juguetes que dúiem tan endarrer. De l'altre, del rei En Jaume, n'havíem sentir a dir més coses, que ens contaven els nostres vells (pares, padrins, bloncos...), els tets, la gent granada en general i que també ens contàvem nosaltres mateixos. Al cap i a la fi, el rei En Jaume era un personatge fascinant per a la ment d'un infant: era pràcticament invencible, feia trossos els moros com si fossin caramutxes i tenia un cavall que no sabíem cert si era que volava o si era que pegava bots que feien quilòmetres de llargària.

De més a més, era rei. Rei de Mallorca. I a nosaltres, que ens havien ensenyat a ser tan espanyols, mai de mai ens va passar pel cap demanar o demanar-nos com podia ser que Mallorca hagués tingut mai un rei si només era un tros de *provincia*. Record, fins i tot, qualche discussió –poques, si he de dir ver, però n'hi hagué– de a veure qui era més fort: si el rei En Jaume o el *capitán Trueno*, o el *guerrero del Antifaz* (i jo –ai!– anava amb el *Guerrero*...). Nosaltres, que no érem conscients de les implicacions ideològiques d'aqueixes disputes infantils, no hi insistírem gaire, i oblidàrem definitivament aqueixa i altres qüestions tant o més transcendents –per exemple, si havien de guanyar els *indios* o els *pistoleros*– quan la televisió es va omplir dels robots d'una sèrie japonesa.

A hores d'ara, i amb la perspectiva que imposen sense voler-ho un bon esplet d'anys, encara em resulta sorprenent que el rei En Jaume arribàs a la segona meitat del segle xx com una figura –i de les més vitenques– d'allò que en solen dir la cultura popular. Recordat en contarelles, molt sovint associades a topònims, i convertit en personatge de rondalles que s'aprenien escoltant. I això darrer no és poca cosa en un país que ha oblidat –o ho ha hagut de fer, empès per l'autocensura o per la força– personatges i fets més recents com, per posar-ne un cas, la Revolta Forana o la Germania. Personalment, pens que la vivacitat del record del rei En Jaume té a veure amb el caràcter de pare fundador –o de mite fundacional, si tant voleu– que li han atorgat els mallorquins durant més de set-cents anys. No debades era el rei que «va treure defora es moros», una ex-

pulsió que no era objecte de justificacions morals, sinó que, just al contrari, era considerada com un destí natural que precedia necessàriament l'arribada dels (actuals) mallorquins i el naixement de la Mallorca contemporània (o, si hem de ser exactes, de la societat preturística).

Les diferents tradicions referides al rei En Jaume s'encarregaven de recordar que la societat mallorquina havia aparegut després de la destrucció d'una altra –la dels *moros*–, que els mallorquins eren fills –per així dir-ho– de la Conquesta i que tot plegat era conseqüència dels *fets* d'aquell rei amb aquell nom i aquell tractament que ens pareixien tan familiars. És clar que, a tot això, hi contribuï que el record d'aquell rei i d'aquell fet –la Conquesta– fos cada any el motiu i la finalitat de la festa de l'Estendard, i que, almanco fins al segle XVIII, l'exaltació d'aquell rei –el primer rei de Mallorca– fos permesa i, ben sovint, impulsada en altres àmbits per les autoritats, els lletraferits i cronistes de la institució que havia creat Jaume I. Entre altres coses, perquè aquell record justificava l'existència del Regne i, per això mateix, de les autoritats mateixes. Posteriorment, a mesura que la vida intel·lectual i política de Mallorca s'espanyolitzava –i els llibres s'omplien de referents castellans, de *Cids*, *Alfonsos*, *Carlos* y *Felipes*–, el rei En Jaume passà a ser progressivament una figura menor de la història –que ara ho era d'*Espanya*–, i una espècie d'apèndix, generalment prescindible i part damunt tot aragonès, de

les gestes glorioses i triomfants de la monarquia castellana. A partir del segle XIX, dels temps del Romanticisme, la Renaixença i del Regionalisme, el record i la coneixença de la figura del rei En Jaume rebé una nova embranzida, que ha arribat pràcticament als nostres dies, i no únicament a Mallorca, sinó a tots els països –Catalans o no– de l'antiga Corona d'Aragó. I no en fou només el record, sinó també la reivindicació o el qüestionament de les seves accions, sempre segons la ideologia de qui les duia terme i de la transcendència que tingueren o que els era suposada. Per exemple, a l'Aragó estant, li retreien el destí de València, convertida en Regne independent i, just a l'enrevés, a Catalunya, era Ferran Soldevila que objectava que el «seu gran error polític fou no haver constituït, amb les

terres per ell integrades, un regne de Catalunya»; del mateix rei que es deia que amb ell «casi llegó á su colmo la preponderancia de la nación aragonesa», també se n'afirmava (Marià Aguiló *dixit*) que era el «pare i casi fundador de la nacionalitat catalana». I, com no podia ser d'altra manera, va ser vist també un com rei cristià i –el que n'és pràcticament sinònim– reconqueridor, que «con fe más ardorosa que su sangre juvenil, lanzóse [...] á las más heroicas empresas, para revindicar los derechos de la Religión y de la Patria, hollados por la morisma con oprobio de la gente hispana». I, almanco de vegades, el regionalisme més o manco catalanista i l'espanyolisme es donaven la mà, com en aqueix text de Joan Alcover de 1908, tot celebrant el set-centè aniversari del naixement del monarca:

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

«El rey En Jaume [...] La familiar llaneza de este nombre, lo dice todo. De niños aprendimos á balbucearlo, y de viejos unge nuestros labios con la dulzura láctea de la materna lengua. No es un Rey, es el Rey por antonomasia; es el huésped de todos los hogares; y los héroes coronados, engendros de la musa ingenua, toman su fisonomía. [...] Él es, ante todo, el nexo de los pueblos dispersos de la familia; la imagen que, al reflejarse en la conciencia colectiva, da fe de esa conciencia, como el reflejo del sol denuncia el agua inmóvil en el fondo del abismo. Él amó y glorificó su lengua, que es la nuestra, único resto vivo que nos queda de su ideal imperio. [...] Don Jaime no es una gloria muerta. Si lo fuera, no valdría la pena de dar la nota aguda del entusiasmo para asociar al pueblo á nuestros homenajes, ni de echar las campanas al vuelo en todos los territorios de la antigua federación catalano-aragonesa. D. Jaime es una síntesis animada; es una afirmación de unidad: unidad de raíz, unidad de verbo, unidad de espíritu, unidad de substancia. Hay quien le saluda por grande; nosotros le abrazaremos por grande y por nuestro, con amor avaricioso. Nosotros removemos las cenizas del héroe, todavía calientes, con la esperanza de que el calor prenda y se

propague, y acelerando el latido de su pueblo, contribuya á reanimar las energías de la madre España.» Vet-ho ací: són paraules d'un dels capparets de les lletres catalanes.

No ha estat fins a dates molt –massa!– recents que s'ha començat a plantejar que, efectivament, les conquestes de Jaume I significaren l'aparició de les actuals societats catalanòfones de Mallorca i de València, però resulta tan cert com l'anterior que suposaren la destrucció –a la curta i de cop, com a Mallorca, o a la llarga i després de segles de segregació i deportacions, com a València– de les societats, indígenes i andalusines, de Mayurqa i de Balansiya. Els vençuts, els desapareguts, fins aleshores havien interessat a molt poca gent. Això darrer fa venir al cap, irremeiablement, una qüestió: té sentit, ací i ara, a la darreria de l'any 2008, celebrar el naixement de Jaume I i, per extensió, les seves conquestes? A parer meu, allò que pertoca no és celebrar-ho, sinó commemorar –que és el mateix que fer o tenir present– que les actuals societats mallorquina i valenciana varen néixer com a conseqüència directa de les conquestes destructives

de Jaume I. D'un rei que, també cal dir-ho, actuava d'acord amb els paràmetres ideològics dels monarques cristians i feudals del seu temps (i alerta: això no equival a justificar-ne les actuacions, sinó a entendre per què i de quina manera es produïren). Agradi o no, d'aqueixa manera, traumàtica i sanguinària, destruint la societat indígena, varen néixer dos pobles (el mallorquí i el valencià), formats bàsicament a partir de les migracions de colons, d'origen majoritàriament català, que convertiren la seva llengua i la seva cultura en les socialment majoritàries de les dues noves societats. Les conquestes i les colonitzacions de Mallorca i de València significaren tant l'una cosa com l'altra. Personalment, pens que pertoca tenir-ho clar i ben present: fer-ho no és creure en mites, sinó conèixer quin és l'origen directe del nostre país. No recordar-ho ni tenir-ho present, cercar commemoracions més dolces i políticament correctes i fugir d'aquests episodis traumàtics, que és el que proposa segons qui, no seria també perdre la perspectiva i la memòria històrica?

*Antoni Mas és professor de la Universitat de les Illes Balears.

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)
quart_creixent@palma.infotelecom.es

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

BONES FESTES

XISCO
arts
gràfiques

C/. Del Baix Riera 1 - a - Palma
Tel. / Fax: 971 47 57 54

Sant Sebastià 2009

Del 17 al 25 de gener

Consultau el programa complet a:
www.palma.es

Regidoria de Participació Ciutadana

Ajuntament de Palma

El coneixement i l'ús del català: un dret social

JAUME MATEU I MARTÍ

El dret dels catalanoparlants a poder expressar-nos en la nostra llengua sempre i per tot el nostre domini lingüístic està reconegut a les diverses legislacions autonòmiques (estatuts d'autonomia i altres lleis d'àmbit), a l'estatal (Constitució i la resta de lleis que han d'atendre els parlars distints al castellà) i a l'europea (Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, promulgada el 1992 i subscrita per l'Estat espanyol el 2001). Complementàriament a aquest ordre legislatiu immediat, l'article 2 de la Declaració universal de drets humans, en el primer paràgraf, fixa que «tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió,

opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició». Finalment, l'article 7 d'aquesta Declaració indica que: «tots són iguals davant la llei i tenen dret, sense cap distinció, a igual protecció per la llei. Tots tenen dret a igual protecció contra qualsevol discriminació que violi aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació».

Aquest dret –inalienable com qualsevol altre– obliga les administracions amb llengua pròpia a reconèixer-lo i a desplegar les mesures reglamentàries que calguin perquè el fet d'exercir-lo sigui efectiu i res ni ningú no el conculqui. Per això, atempta contra aquest dret no actuar a favor de promulgar-lo i, encara més –com va fer l'anterior govern presidit per Jaume Matas– ordenar en contra que s'estengui.

Cal recordar aquestes consideracions –òbvies per a la majoria– quan algun govern (*descentralitzat*) amb llengua pròpia, complint escrupolosament la llei –només la lletra; l'esperit, referit a la normalització lingüística, vola massa alt per aglapir-lo–, reglamenta a favor de la progressió del coneixement i l'ús d'aquesta llengua. I és així perquè a l'Estat hi continua imperant la més extrema incomprensió lingüística: les llengües distintes al castellà són de segon ordre i només afecten domèsticament els territoris –bàrbars?– que tenen parlar aborigen i els individus que volen expressar-se bàrbarament amb aquesta llengua, òbviament de segona –o nul·la– categoria.

Tant és així que alguns espanyols que només s'expressen en castellà, en instal·lar-se en el domini lingüístic del català, posem per cas, creuen que les lleis i les disposicions redactades aquí, a l'arxipèlag,

per fer créixer el coneixement i l'ús de la nostra llengua —és a dir, per reconèixer un dret inalienable— no els incumbeixen; que és tant com dir que queden exclosos del respecte degut al dret lingüístic dels catalanoparlants.

Aquesta ha estat, per il·lustrar-ho, la posició que han adoptat un sindicat de metges i un altre d'infermeria davant l'Esberrany de decret que ha de regular el nivell de coneixement del català als aspirants a una plaça en el sistema públic de salut de les Illes Balears i Pitiüses. Un esberrany de decret que, cal insistir, preveu l'exempció del requisit lingüístic quan la necessitat d'especialistes sigui apressant. Un veritable colador, vaja. I, així i tot, clamen en contra. Per què? Per quines raons s'oposen al reconeixement d'un dret bàsic, elemental? Apel·lar a la imposició és fer befa de la intel·ligència: com expliquen que és un mèrit reconèixer un dret?

Si hom repassa tot allò que han dit aquests professionals de la sanitat díscols en oposar-se a reconèixer el nostre dret a expressar-nos en català sempre i pertot, s'adonarà que en cap moment no parlen dels drets dels pacients i usuaris. Mai no fan referència al fet que l'acte mèdic —l'atenció sanitària per extensió— s'ha de considerar necessàriament com una actuació en l'àmbit privat —íntim també valdria— en el qual el subjecte que cal protegir sempre és el pacient o usuari per ser la part més feble o afeblida. I en aquesta esfera privada, l'ús de la llengua pròpia del pacient hi té un paper de-

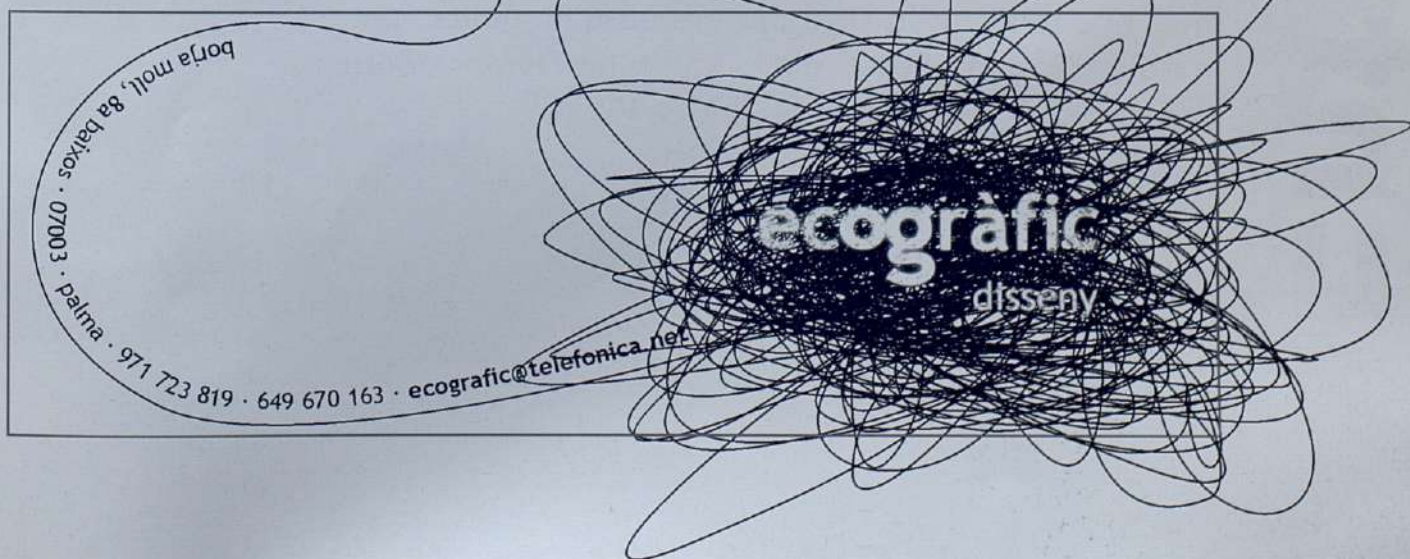
terminant. Aquest és el dret que s'ha d'atendre necessàriament i no, primer, les voluntats gremials o corporatives. Això, per no referir-nos, en el cas dels metges, al jurament hipocràtic segons el qual els doctors en medicina es comprometen a ser honests, respectuosos i compassius envers els malalts, i s'esforçaran perquè els drets de tots els pacients siguin respectats. I, sobretot, que mai no posaran cap profit o benefici personals per damunt dels seus deures envers els malalts. També cal considerar un mèrit, aquest jurament hipocràtic? La pressió que exerceixen aquests potentíssims sindicats de professionals d'abast estatal, afegida a les campanyes igualment poderoses dels mitjans de comunicació contraris als drets lingüístics dels parlants no exclusivament castellans, han fet efecte en els partits d'implantació estatal. Així, el Partit Popular és el més bel·ligerant a l'hora de no atendre els drets lingüístics. I a les Illes en tenim un exemple clamorós i gairebé tràgic. No es cansen de proclamar que el castellà és l'idioma comú, la llengua A, i les altres la comparsa, és a dir, les llengües B, perfectament prescindibles. Quant al PSOE, en general, ha fet de la tebior la norma que millor li va. En dona més de fredes que de calentes, i qui dia passa any empeny: per ell, en general, la normalització lingüística no s'acaba mai, entre altres coses perquè això de la llengua comuna —que no és la de la comuna— els té el cor robat.

Entre els uns i els altres han —hem?— aconseguit que l'emanci-

pació definitiva del català fins a arribar a ser amb plenitud la llengua pròpia d'aquesta terra, d'aquest país, dels Països Catalans, faci part, cridanera i tot, del debat polític, quan, en puritat, no en pot formar part mai de mai perquè la normalització del català a casa nostra està més que legislada: és un imperatiu legal per a les administracions públiques, les governi el partit o la coalició que les governi. Així, l'exigència del compliment íntegre de totes les lleis i reglaments que propugnen el coneixement i l'ús del català no és un caprici dels nacionalismes «perifèrics» i de les organitzacions i entitats sensibilitzades i sensibilitzadores de la causa, sinó un exercici suprem i escrupolós de responsabilitat democràtica.

Per això, la causa del català a casa nostra i als altres països amb qui el compartim ha de pujar un esgló més en l'escala de necessitats i ha de ser considerat un dret social. Perquè el reconeixement al nostre dret de poder parlar en català sempre i arreu del nostre país implica posar a l'abast de les persones que s'incorporen a les nostres dinàmiques relacionals els mitjans necessaris perquè aquest dret sigui atès sempre i en òptimes condicions.

Així, les administracions pròpies —siguin del color polític que siguin— han d'assumir d'una vegada per totes l'alta responsabilitat de fer complir sense recança ni dilació la legislació que permet atendre degudament el dret a expressar-nos on sigui en català. Estam prou legitimats per exigir-ho.

Carlos Taibo

«Rússia ha intentat evitar que el dret a l'autodeterminació justificàs les seves actuacions»

ANTONI TROBAT I PERE BIJENO

Entrevista

Carlos Taibo va encetar el XXI Seminari del Grup Blanquerna, que enguany ha congregat a Cala Millor uns centenars de persones per tractar sobre les relacions internacionals en el context de la crisi actual del capitalisme.

Professor de Ciències Polítiques i de l'Administració a la Universitat Autònoma de Madrid, on dirigeix el grup d'estudis russos, Taibo no encaixa amb el prototip d'intel·lectual espanyol al servei de l'establishment. Ha publicat desenes de llibres, entre els quals *Guerra entre barbaries* (2002), *Hacia dónde nos lleva Estados Unidos* (2004), *Rapiña global* (2006) i *Movimientos antiglobalización* (2007). Fa uns mesos que s'ha publicat la seva darrera obra en gallec, un assaig sobre la qüestió nacional titulat *Fendas abertas*, prologat per Xosé Manuel Beiras.

L'estiu passat la regió del Caucas va centrar l'atenció de l'actualitat des del punt de vista internacional. Per què és tan influent aquesta zona del món?

Es tracta d'un conjunt de conflictes on hi ha dues tensions diferents: d'una

al 1994, Rússia va acatar els designis que marcaven les potències occidentals. A partir d'aleshores, Moscou va començar a cercar una política exterior creixentment independent. En primer lloc, perquè era difícil que el país més gran i més ric del planeta acceptàs que la seva política exterior havia de coincidir

mimèticament amb els suggeriments de les potències occidentals. Però també hem de tenir en compte que les po-

tals defensassin criteris distints, què podria ocórrer? Nou anys després sabem que Rússia o bé ha estat del costat de les potències occidentals o bé hi ha mantingut un silenci més o menys conivent. Per exemple, el president Putin va donar un suport franc i calorós a les polítiques antiterroristes de Bush després de l'11 de setembre de 2001. La tardor del 2001 Putin va analitzar les possibilitats del seu país i va arribar a la conclusió que el seu país no podia fer ombra a l'hegemonia nord-americana. A partir d'aquí, el mandatari rus va decidir sumar-se als designis dels Estats Units, tot pretenent que en rebria compensacions.

«Qui controla el Caucas té la clau per controlar gairebé tot el que ocorre en el món»

banda, una qüestió nacional mal resolta; d'altra banda, una tensió també mal resolta entre els Estats Units i Rússia.

El Caucas és una regió molt rellevant per dues raons: des del punt de vista geoestratègic, està situat al centre del Pròxim Orient (que és el punt d'unió dels tres vells continents: Àfrica, Àsia i Europa: qui controla aquesta regió té la clau fonamental per controlar gairebé tot el que ocorre en el món) i, per tant, segurament són encertades les anàlisis que hi veuen un interès dels Estats Units per vigilar el que fan els principals competidors -Rússia, la Unió Europea i la Xina-; però, si ho miram des del punt de vista geoeconòmic, parlem d'una àrea amb una riquesa energètica molt notable: el golf Pèrsic hi és a tir de pedra i, a més, està situat en la conca del mar Caspi, amb reserves petrolíferes encara per explorar.

Com s'ha anat forjant el conflicte?

El 1991 Rússia va quedar configurada com una república independent. Fins

tències occidentals varen fer passes manifestament contràries als interessos exteriors de Rússia, com ara l'ampliació de l'OTAN del 1997 (amb la incorporació de Polònia, la República Txeca i Hongria, que fins al noranta havien format part de l'òrbita soviètica); el sentit d'aquestes polítiques va generar mecanismes de resposta per part de Moscou. I tot es va accentuar el 1999 en ocasió de les bombes de l'OTAN sobre Sèrbia i Montenegro: aleshores alguns analistes apuntaven que era possible una confrontació directa entre Rússia i alguna de les potències occidentals. Però aquestes anàlisis no es varen fer realitat: uns mesos més tard, Rússia rebia amb els braços oberts l'ajuda econòmica del Fons Monetari Internacional. A final del mateix 1999 les tornes varen tornar a canviar: el preu del petroli va tornar a pujar i Rússia va deixar de dependre de les ajudes financeres del Fons Monetari i del Banc Mundial. A partir d'aquest moment, s'obria en l'escenari teòric una pregunta: pel que fa a aquesta independència financera de Rússia, en cas que esclatàs una crisi internacional rellevant en què Rússia i les potències occiden-

Era una decisió comprensible...

Vull fer-hi tres matisacions. Primera, es tracta d'un acostament als Estats Units; o més aviat d'una operació dels Estats Units per atreure Rússia, i no un acostament general de les potències occidentals a Rússia. Vull dir amb això que als Estats Units els interessava mantenir Moscou allunyat de la Unió Europea: curtcircuitar la gestació d'una macropotència formada per l'economia europea i la riquesa energètica de Rússia. Els EUA en sortiren airoso. Segona, és que Putin no es va témer que es tractava d'una mesura dels Estats Units per controlar el pati del darrere de Rússia, és a dir, el Pròxim Orient? Naturalment que en feia comptes. Però és que Putin, conscient de la debilitat del seu país, va decidir acceptar les regles del joc dictades pels Estats Units, tot confiant que en trauria alguna cosa a canvi. Per exemple, en ocasió de la invasió de l'Iraq, Rússia va demanar que es respectàs el deute extern contret pel país de Saddam Hussein.

**nou
vent**

www.bitel.es/nouvent
nouvent@bitel.es
Villalonga, 45 - 07013 - Palma
Tel. 971 287 100 - 971 287 461
Fax 971 454 298

**retractilat de catàlegs i revistes
mailings en general
gestió d'enviaments
franqueig de correspondència
manipulació
bases de dades
serveis especials**

Tercera, què en va rebre Rússia, a canvi d'aquesta actitud? Absolutament res. Els EUA no varen frenar l'escut antimíssils, que no està pensat contra l'amenaça terrorista, sinó que respon a les necessitats de la indústria armamentística americana i que està concebut com a mesura dissuasiva davant l'armament nuclear de Rússia i la Xina. Tampoc no varen frenar l'ampliació de l'OTAN a les repúbliques bàltiques. Tampoc no varen desmantellar les bases del Caucas. Tampoc no varen dubtar a donar suport a les *revolucions de colors*.

Era clar que, tard o d'hora, Moscou havia de cercar un camí diferent. I aquest és el ciment de les tensions que hem viscut aquest estiu.

I quina és la correlació de forces actual al Caucas?

En primer lloc, els EUA estan intentant decantar Rússia d'aquesta zona tan important des del punt de vista geoestratègic i econòmic. En segon lloc, Washington disputa a Rússia el negoci de transportar les matèries primeres energètiques extretes de la conca del mar Caspi (cal pensar que és tan important el negoci del transport de les matèries primeres energètiques com l'extracció): els Estats Units estan projectant conductes de transport de recursos energètics que eviten de passar pel territori de la Federació Russa. Els EUA també fan força a la zona amb el govern georgià sorgit de la *revolució de colors*, de la zona, encapçalat per Mikheil Saakashvili: no hem de dubtar que aquest govern està sotmès als interessos nord-americans. Com a exemple, l'avinguda que uneix la capital georgiana de Tbilisi amb l'aeroport té el *gloriós* nom de George Bush.

En aquest context, ja podem intuir per què el 7 d'agost l'exèrcit georgià es decideix a entrar a Ossètia del Sud.

Som poc amic de les explicacions conspiratòries: però aquí hi diuen. Don per suposat que els EUA tenien coneixement ple d'aquesta operació. Passàs el que passàs, els americans hi sortien guanyant. Si Geòrgia recuperava el control sobre Ossètia del Sud, èxit. Però si Rússia hi contestava militar-

ment, els Estats Units recuperaven un argument per tornar a l'enfrontament amb Rússia, situació adient en vista d'unes eleccions presidencials nord-americanes.

La política agressiva dels darrers moments l'hem de veure com una resposta russa als atacs dels Estats Units. Els Estats Units han fet tot d'operacions per controlar la perifèria de la Federació Russa. Però no hem d'idealitzar el que ha fet Rússia. Rússia també vol imposar les seves regles als països veïns. En aquest sentit, és comprensible que Ucraïna, Rússia i Azerbaidjan vegin amb mals ulls aquestes regles russes de compliment obligat.

També hem de tenir en compte que quan Rússia ha defensat la independència d'Abkhàzia o d'Ossètia del Sud no ha fet res més que defensar els seus interessos geoestratègics i econòmics. A Moscou, paradoxalment, li va anar molt bé la declaració del Kosovo independent del 2006; el raonament és: si les potències occidentals troben que s'escau aplicar el dret a l'autodeterminació d'aquest poble, nosaltres examinarem en quines altres situacions ens interessa que s'apliqui aquest dret (Abkhàzia, Ossètia del Sud i, si escau, el Transdnièster).

El que ha passat a Ossètia i Abkhàzia, es podria repetir en altres territoris de l'Europa central i oriental?

Podem preveure tres escenaris on poden passar coses similars. El primer és l'Alt Karabakh, un territori que formal-

ment pertany a Azerbaidjan, però que en realitat controla Armènia. El segon és la república del Transdnièster, un territori de majoria russa que demana la secessió respecte de Moldàvia. I el tercer escenari és la península de Crinea, a Ucraïna, poblada majoritàriament per russos. Veig improbable que Moscou mogui peça en cap d'aquests tres territoris. L'Alt Karabakh no afecta directament Rússia. En el cas del Transdnièster, resulta que la relació entre Rússia i Moldàvia és extraordinàriament menys tensa que la que els russos tenen amb Geòrgia. En canvi, a la península de Crinea hi ha un nacionalisme d'arrel russa molt poderós. Tanmateix, si hi ha canvis en aquestes regions, veig més probable que els impulsin les potències occidentals que no pas que ho faci Rússia.

Cap a on pot evolucionar la relació entre els Estats Units i la Federació Russa a mitjà termini?

Primer de tot, vull remarcar que la responsabilitat principal de tot el que succeeix en aquest moment és nord-americana i, per tant, dependrà de les decisions que prenguin els executius dels Estats Units. La meua impressió és que Rússia no té gens d'interès a decantar-se dels interessos occidentals. Però, per les seves dimensions i la seva riquesa, tampoc no pot acceptar capcot tot el que li imposin les potències occidentals.

Quin rol té la Unió Europea en tota aquesta trama?

La relació de la Unió amb Rússia està marcada per la dependència europea de l'energia russa: bona part del gas natural que es consumeix a la Unió Europea ve de Rússia. Però això és una veritat per les dues cares: Rússia té el 85% del seu gas col·locat a la Unió Europea. Moscou no pot diversificar tant les exportacions com per canviar aquesta realitat. Rússia, per tant, també depèn de la Unió Europea. A més a més, com a conseqüència del creixement econòmic d'aquests darrers vuit anys, Rússia comença a tenir una demanda interna d'energia que podria fer-ne perillar a la llarga les exportacions, de les quals, al seu torn, depèn l'economia russa actual; Rússia en uns anys podria entrar en recessió.

Ara bé, molta de la gent que coneix aquesta qüestió no s'atura a pensar que, en certa manera, la Unió Europea també depèn energèticament dels Estats Units, que tenen les claus de molts dels conductes per on circula el petroli que ve d'Orient. I la Unió Europea depèn des de fa un segle dels EUA en el terreny militar. I això s'ha traduït en polítiques de subordinació als interessos de Washington. La Unió no té una política estratègica a mitjà i llarg termini, i això és singularment sorprenent en el camp de l'energia.

En tot cas, tot aquest conflicte té un component d'origen nacional.

Crec que l'aspecte nacional de la

qüestió parteix de les polítiques d'enginyeria genètica impulsades tant per la Rússia tsarista com per la soviètica. No hi ha cap raonament lògic que justifiqui la divisió d'Ossètia en una part russa i una altra de georgiana. Cal tenir en compte que les condicions són prou diferents en els casos d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia. En el cas d'Ossètia, hi ha una majoria de la població que defensa un projecte nacional desvinculat de Geòrgia; en canvi, en el cas d'Abkhàzia, aquest sector representa una vertadera minoria. De fet, en un hipotètic referèndum d'autodeterminació, estic convençut del resultat secessionista que es produiria a Ossètia del Sud, i és improbable que el resultat fos el mateix a Abkhàzia. I encara hi ha una altra cosa: n'hi ha que veuen el Caucas com un escenari mostra del que s'ha anomenat el xoc de civilitzacions, entre la cultura russa ortodoxa i una cultura islàmica. Però basta mirar el cas d'Ossètia i Geòrgia, en què les dues poblacions tenen com a religió majoritària el cristianisme ortodox.

Vull destacar que el que ha succeït en aquests darrers temps (tant al Kosovo com enguany a Ossètia del Sud i Abkhàzia) no constitueix una revifalla de processos d'autodeterminació. Pens exactament el contrari: els governs de Rússia i de les potències occidentals han fet tot el possible per evitar que l'expressió autodeterminació justificàs les seves actuacions. En el cas del Kosovo, la declaració d'independència la va fer el parlament. Si s'hagués fet el referèndum, hi hauria hagut una majoria a favor de la in-

Més de 150 anys cuidant el nostre futur

Sostenibilitat

força

arrels

futur

dependència. Si el referèndum no es va dur a terme, només puc pensar que és per la voluntat de les potències d'eliminar qualsevol ombra d'un procés d'autodeterminació. Rússia tampoc no ha invocat el concepte d'autodeterminació per justificar les incursions en els casos d'Ossètia del Sud i Abkhàzia. És just al contrari: s'evita la paraula autodeterminació per evitar que serveixi d'estímul a projectes d'autodeterminació en altres regions probablement més delicades per als interessos dels uns i els altres.

En tot cas, cap dels agents que ha operat en aquests darrers conflictes mereix un suport franc. Vull subratllar que bona part de la política de Rússia en relació amb el Caucas és una resposta a l'agressivitat dels Estats Units, i això situaria els russos un escaló per davall en maldat respecte dels nord-americans. Tanmateix, les poblacions que pateixen aquests conflictes tenen la legitimitat de part seva per plantejar qüestions d'autodeterminació: però les autoritats locals han contrarestat aquesta legitimitat perquè no s'han caracteritzat precisament per un comportament escrupolós per garantir els drets humans.

Ara els Estats Units defensen la integritat territorial de Geòrgia, però no ho feien en el cas de Sèrbia. S'han queixat que l'exèrcit rus hagi entrat en territori georgià, però feren el mateix l'any 2003 en territori de sobirania sèrbia. I, al mateix temps, la Rússia que no reconeix la legitimitat del Kosovo, sí que reconeix les realitats d'Ossètia del Sud i Abkhàzia. Tampoc no reconeix el dret a l'autodeterminació de Txetxènia.

I com veis la posició del Govern espanyol en tot això?

Si bé la política de Rússia i els EUA de tenir criteris diferents per a conflictes diferents la trobo perillosa, igualment hi trobo la del Govern espanyol, que es mostra particularment orgullós de rebutjar qualsevol horitzó d'independència. Si algú es pensa que al Govern espanyol li importa gens el que passa al Caucas o als Balcans, va errat: passa que pensen en el ressò que tindrien aquestes independències en la situació interna de l'Estat espanyol; i això ho veig tan mesquí com la doble mesura de russos i nord-americans.

És raonable pensar que es reproduïx l'esquema de la guerra freda?

Amb aquest conflicte del Caucas, ha surtat la teoria que ens trobam davant una nova guerra freda. He de confessar que la metàfora em resulta incòmoda, perquè deforma la realitat. Hi ha una confrontació entre els EUA i Rússia, però l'escenari ha canviat de manera tan dràstica que aquesta imatge s'esvaeix. Occident i Rússia comparteixen, en substància, el mateix sistema econòmic. A més, el bloc de països que podria liderar Rússia és molt dèbil. La despesa militar russa és incommensurablement més baixa que la dels EUA, però també és més baixa que la del Regne Unit, de França o d'Alemanya. Quina candidatura seria aquesta Rússia, a liderar un bloc oposat a l'OTAN? Només Nicaragua ha reconegut les independències d'Ossètia del Sud i Abkhàzia: ni Bielorrússia ho va fer amb rapidesa. Pens que els qui exposen que som en una nova guerra freda suggereixen un argument molt delicat: que Rússia és la responsable d'aquesta nova guerra freda. Però no coincidesc amb aquesta

anàlisi: fixem-nos que els mitjans de comunicació solen titular amb coses com «Rússia desafia el món occidental»; però és molt infreqüent, en canvi, que se subratlli que els Estats Units desafien Rússia quan instal·len radars a Polònia i la República Txeca. Més aviat és que l'amenaça de l'islamisme radical està una mica cremada, i que els EUA intenten tornar a fer surar algunes amenaces més tradicionals i conegudes. Però sospito que tot això és una qüestió menor respecte de les darreres notícies sobre la crisi del capitalisme, lligada al canvi climàtic i a l'encariment de les matèries primeres energètiques.

En aquest sentit, teniu esperança que aquesta crisi faci aflorar noves propostes?

Jo esper que puguem superar el capitalisme, que ja ha demostrat quina manera té de resoldre els problemes. En els països desenvolupats, tenc l'esperança que prengui força la idea del decreixement: no es tracta només d'un moviment d'austeritat personal, sinó que entre tots hem de prendre consciència que si davallam el nostre ritme de vida i el nostre nivell de consum també serem més feliços. Els que defensam el decreixement no tan sols reclamam un descens del consum, sinó que també canviïn les regles del joc de les nostres societats: el repartiment del treball, la reducció de les dimensions de les estructures productives, l'oci no lucratiu, la primacia de les coses locals davant allò global, els valors de l'altruisme i la solidaritat... Si no decreixem de manera raonable, solvent i solidària, acabarà que decreixerem de manera salvatge i dràstica.

EL MIRALL
amb el suport de

Consell de Mallorca

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS

FOTOGRAFIA-TOPOGRAFIA-PROJECTES

- Plànols Topogràfics
- Mesuraments
- Replanteigs
- Fotografies aèries
- Verticals
- Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

XXVIII PREMI DE NARRATIVA INFANTIL I JUVENIL

GUILLEM CIFRE
DE COLONYA

BASES

- I. La Fundació Guillem Cifre de Colonya convoca la vint-i-vuitena edició del Premi de Narrativa Infantil i Juvenil "Guillem Cifre de Colonya", en llengua catalana, destinat a premiar una novel·la sobre tema lliure per servir de lectura a infants i joves de 8 a 12 anys d'edat.
- II. Podran concórrer al premi tots els autors que ho desitgin, sempre que l'obra estigui escrita en català i sigui inèdita.
- III. Els escriptors que vulguin participar-hi hauran d'enviar els seus originals, escrits en llengua catalana, d'una extensió entre els 60 i 80 fulls a doble espai, per una sola cara i per quadruplicat a: COLONYA Fundació Guillem Cifre, plaça Major, 7 - 07460 Pollença (Mallorca), abans de dia 7 de maig de 2009 amb la indicació: Premi de Narrativa Infantil i Juvenil "Guillem Cifre de Colonya".
- IV. Les obres que participin al concurs podran presentar-se directament firmades per l'autor (indicant nom, llinatges, adreça, telèfon) o sota pseudònim, figurant, en aquest cas, les dades personals abans dites en un sobre a part.
- V. El jurat estarà format per: Anna Canals, David Monserrat, Damià Pons i Miquel Rayó.
- VI. El veredicté es farà públic en el transcurs d'un acte literari, la data i el programa del qual s'anunciaran oportunament.
- VII. Els originals podran ser retirats de COLONYA Caixa d'Estalvis de Pollença durant els trenta dies següents a la proclamació del veredicté.
- VIII. L'obra guanyadora del Premi Guillem Cifre de Colonya serà publicada per l'editorial La Galera.
- IX. La quantia del Premi serà de 7.000 euros, un terç dels quals s'entregaran al guanyador a compte dels drets d'autor.
- X. La presentació d'originals a aquest Premi suposa la plena acceptació de les bases. En qualsevol cas, la Fundació Guillem Cifre de Colonya resoldrà les circumstàncies que no s'hi prevegin.

Presentació de l'«Anuari de l'educació de les Illes Balears 2008»

EL MIRALL

El 25 de novembre es va presentar l'*Anuari de l'educació de les Illes Balears 2008*. L'acte es va fer a la seu de la Cambra de Comerç de Palma, i comptà amb la presència del president de Colònia, Caixa de Pollença, Josep Cifre, que presidí l'acte, juntament amb la consellera d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, Bàrbara Galmés; la rectora de la UIB, Montserrat Casas, i el vicerector primer de la UIB i coordinador de l'anuari, Martí X. March Cerdà. Aquesta és la cinquena edició consecutiva d'aquesta publicació en la

qual es fa un estudi amb profunditat de la situació de l'educació a la nostra comunitat per mitjà de dades estadístiques i d'estudis referits a aspectes concrets i rellevants de l'ensenyament actual. L'anuari de l'educació, coordinat per Martí X. March Cerdà i editat per la Fundació Guillem Cifre de Colònia de la Caixa de Pollença, amb la col·laboració de la UIB i la Conselleria d'Educació i Cultura, s'ha convertit en una eina clau per estudiar i conèixer l'estat de l'educació a les nostres illes.

Els governs balear i català fomenten la lectura al transport públic

La Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya han posat en marxa un programa destinat a fomentar la lectura en llengua catalana sota el nom de *Tàsta'm*. Aquesta campanya consisteix en l'edició d'opuscles amb els primers capítols o extractes de diverses novetats editorials que seran distribuïts cada setmana de franc, durant un any, als transports públics (bus, metro, trens, etc.). El tiratge de cada opuscle serà de 150.000 exemplars, dels quals 5.000 es distribuïran a les Illes Balears i la resta a Catalunya. L'objectiu és cridar l'atenció del públic sobre els darrers llibres publicats en català i fer gola de llegir l'obra completa i, d'aquesta manera, incrementar l'hàbit lector entre la població.

El programa *Tàsta'm* va ser presentat per la consellera d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, Bàrbara Galmés, i el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Joan Manuel Tresserras, i compta amb la col·laboració de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, el Gremi d'Editors de les Illes Balears, el Gremi de Llibreters de Barcelona i Catalunya, l'Autoritat del Transport Metropolità de Barcelona, Serveis Ferroviaris de Mallorca, RENFE i altres empreses i entitats.

Xarxa de Consumidors amb Llengua

Acaba de néixer la Xarxa de Consumidors amb Llengua, una nova proposta que pretén fomentar, per mitjà d'Internet, l'ús del català dins el món del comerç. Durant la primera setmana d'existència ja ha aconseguit superar les 5.000 adhesions. Els promotors de la iniciativa volen fer augmentar l'ús del català als centres comercials i a l'etiquetatge dels productes mitjançant l'enviament de correus electrònics amb aquesta demanda. Des de la xarxa de consumidors s'afirma que «els comerciants són gent molt sensible a l'opinió de la seva clientela» i que és possible una catalanització si reben un gran nombre de peticions. Es faran tant campanyes de queixa com de lloança, ja que es pretén també reforçar l'actitud de les empreses que fan servir la llengua catalana d'una forma normal. D'aquesta manera es vol aconseguir catalanitzar l'etiquetatge de productes, augmentar l'ús del català als locals comercials i als fullets publicitaris i vetllar per l'ús oral de la llengua entre el personal dels centres comercials que tinguin tracte amb el públic. En una segona fase, la proposta buscarà també canviar els hàbits lingüístics de les emissores privades de televisió, els diaris gratuïts i els serveis assistencials.

Les persones interessades en podeu trobar més informació a:

www.xarxa.de.consumidors.amb.llengua@josoc.cat.

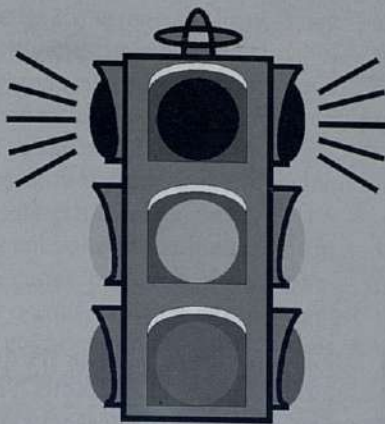
Desè aniversari de Softcatalà

Softcatalà, l'organització de voluntaris per al foment de l'ús del català a l'informàtica, acaba de complir el seu desè aniversari, ja que va fer la seva primera presentació pública dia 2 d'octubre de 1998. Per commemorar-ho, aquesta associació ha redissenyat el seu web, després de més de sis anys amb un disseny inspirat en l'obra de l'arquitecte Gaudí.

El disseny s'ha fet de forma col·laborativa, amb programari lliure i amb la participació de molta gent. El nou disseny web, desenvolupat per la dissenyadora reusenca Anna Barberà, està basat en l'estètica de l'artista català Joan Miró.

Durant aquests deu anys Softcatalà s'ha convertit en un referent imprescindible per als usuaris d'informàtica del nostre país i ha participat en la creació de moltes eines informàtiques i en la traducció en la nostra llengua de moltes altres. Segons dades de Google, Softcatalà té una mitjana mensual de 396.000 visitants únics, 930.000 visites i 3,5 milions de pàgines vistes, la qual cosa situa Softcatalà entre els llocs web més populars en llengua catalana.

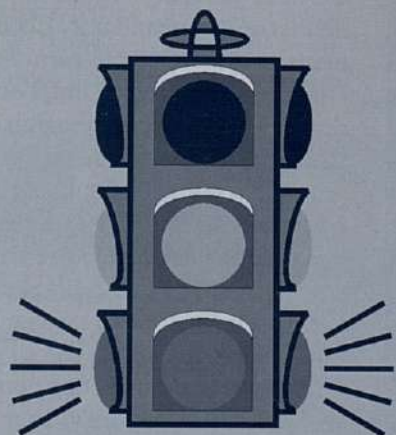
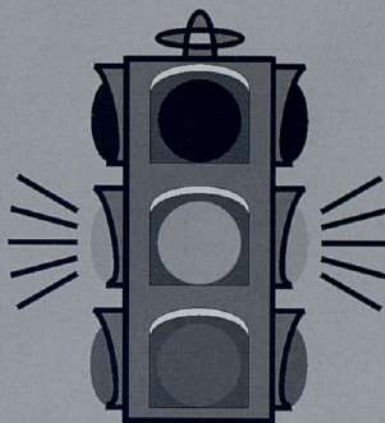
Softcatalà és una associació sense afany de lucre que treballa per a la normalització de la llengua catalana en el sector informàtic relacionat amb Internet i les noves tecnologies, a partir de la traducció de programari lliure i de distribució gratuïta. Per a més informació sobre els programes que aquesta associació ha traduït al català, podeu consultar el seu lloc web a www.softcatala.org.

VERMELL

Al Govern valencià, pel seu incompliment reiterat de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, aprovada fa 25 anys. La Mesa per l'Ensenyament en Valencià ha denunciat que, passat tot aquest temps, el requisit lingüístic per als funcionaris de la Generalitat Valenciana és pràcticament inexistent (només un 1,2% del personal té competència lingüística), la qual cosa suposa que l'ús de la llengua a l'Administració autonòmica és molt limitat. Respecte a l'educació, l'únic àmbit en què hi ha hagut progressos, la població escolar que rep ensenyament en català no arriba al 30%. La Mesa considera que el Govern aïlla el valencià i combat la unitat de la llengua. Mentrestant, el retrocés de l'idioma és palpable entre les noves generacions, sense que la Generalitat Valenciana hagi acabat la seva croada lingüicida.

GROC

A les universitats valencianes, per haver resistit les pressions de la Generalitat Valenciana en contra de la unitat de la llengua. La darrera sentència del Tribunal Suprem sobre els Estatuts de la Universitat de València ha desestimat el recurs del Govern valencià que s'oposava a la denominació de català com a nom culte de la llengua. El problema ara és l'ús social de la llengua dins les universitats mateixes, que no passa de proporcions ridícules. De la mateixa manera que els equips rectorals han defensat la denominació correcta, caldria que posassin en marxa mesures per garantir el dret dels alumnes a estudiar en català.

VERD

Al Comitè d'Usuaris i Usuàries de la Salut Pública, per haver defensat amb èxit el dret dels catalanoparlants a ser atesos i entesos en català pels treballadors de l'IB-Salut. Cal acabar amb la demagògia: un bon metge és el que atén el pacient en la seva llengua. Els ciutadans de les Illes Balears estan farts de denunciar conflictes per motius lingüístics en la seva relació amb metges i infermeres. Els professionals haurien de manifestar més sensibilitat i més respecte pels usuaris dels serveis, que són, en definitiva, els que els paguen el sou amb els seus impostos.

OFICINA DELS **DRETS** LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions lingüístiques pel fet d'expressar-se en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

C. del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos

07003 Palma

Telèfon: 971 723 299

El Semàfor

Elogi apassionat dels dietaris

BIEL MESQUIDA

Som un amador d'aquests quaderns de bitàcola que molts d'humans duen cada dia de la seva vida. Crec que em vaig aficionar d'adolescent a aquests textos apassionants amb el diari d'un home que quasi no feia altra cosa que el diari: Amiel. Un home que escriu: «Un dia més, un pas més cap a la mort», et pot donar totes les sorpreses. I pas un guster amb diaris tan de capçalera com *El quadern gris* de Josep Pla, el *Journal* d'André Gide i de Jules Renard, els *Cahiers* de Paul Valéry, els dietaris de Robert Musil, de Blai Bonet, de Wittgenstein, de Marià Manent, de Julien Green, el *Glossari* d'Eugeni d'Ors, el diaris de Virginia Woolf, de Pierre Leauteaud, etc. Els humans, en aquests temps carnisers i llançats cap a la incultura, s'obliden sempre seguit de si mateixos. El que aquest cronista aconsella als seus amics és que facin un dietari per a ells mateixos. I insisteix i sacseja i raona i desraona i fa l'ullastre esbrancat a favor d'aquesta manera de veure's a un mateix. En una societat que només cerca l'entreteniment a preu fet, que només vol distreure's, moure's, anar de marxa, sortir a sopar, viatjar a tota, no avorrit-se, no estar sol, no pensar, etc., parlar d'un dietari sembla un absurd. Ja ho diu, clar i català, l'amic i mestre Jordi Llovet: «Llavors succeeix que la gent es mor sense tan sols haver sabut com pot arribar a ser digna una vida.» Un dietari és una conversa amb un mateix que ens ajuda a conviure amb la vida i amb la mort que portam dedins (el *quotidie morior* dels clàssics). I això és higiènic, és engrescador, no té contraindicacions ni efectes secundaris. El dietari també hauria de ser un recordato-

ri de les experiències oloroses, les més directes, les més oblidades. Un amic meu em va dir: Però com puc escriure d'olors si fa una mala fi de temps que no he ensumat res d'interessant? Vaig agafar el doble joc que el verb *ensumar* em donava i vaig contestar ben rabent: No em referesc al fet de descobrir cap secret o confabular-te amb algú, el que et vull repetir és que si no tens cada dia un parell d'experiències oloroses perdràs el nas, perdràs l'ensumera de les olors del món. Et perdràs, et faràs malbé. Una pàgina de la meua plagueta personal podria ser: Aquest matí l'aire condicionat del cotxe feia una olor de bufa ben pudenta. A la feina na Nassi ha duit uns albercocs que no coneixien càmera i he estat una bona estona ensumant-los abans de mossegar-los amb tota la càrrega de records que aquell gust un poc àcid em despertava. Devora el cotxe he trobat un colom mort que feia una pudor espantosa de descomposició, de cadaverina. Avui horabaixa he anat a fer una volta per foravila: he ensumat el bessó blanc, lletós, dels ametlons, he robat unes prunes vermelles com si

fossin escultures de Murano que feien l'olor dels estius a Manacor i m'he fregat amb les fulles compostes dels ailants que fan sentor de verrim. Quan sopava a la fresca ens ha atacat la química deliciosa de les flors de gessamí que es mesclaven amb la frenesia de l'alfabegueria, la coentor de l'all de l'amanida de formatge de cabra fresc que cantava a pell de boc. Me'n puc anar a dormir tranquil i amb el nas esbraonat. No compt les males olors, especialment corporals, que he viscut a les dues cues que he fet. En temps de crisi les cues es fan més llargues. Olorós i savi cul d'any!

Post scriptum: Dietaris recomanats.

1. *Dietaris* d'Albert Ràfols Casamada.
2. *Quaderns de l'alquimista*, de Josep Palau i Fabre.
3. *Dietari complet*, de Marià Manent.
4. *Inflexions*, de Josep Iborra.
5. *Dietaris* de Joan Fuster.
6. *Diarios* de José Carlos Llop.
7. *Dietaris* de Feliu Formosa.
8. *Dietaris* de Pere Gimferrer.
9. *Bosc endins*, de Valentí Puig.
10. *Dietaris* de Vicent Alonso.
11. *Dietaris* d'Enric Sòria.
12. *Dietaris* de Miquel Pairoli.
13. *La cambrà insomne*, de Ramon Guillen.
- 14.

Les hores fecundes, de Joan Garí.

15. *En aquesta part del món. Dietaris (1945-2004)*, de Guillem Simó. (Cal dir que molts d'aquests dietaristes tenen diversos llibres-dietaris amb títols diferents que haureu d'esbrinar per exemple al Google. Els meus dietaristes preferits són Pla, Manent, Gimferrer, Fuster i Simó.)

EUROPE DIRECT

XARXA D'INFORMACIÓ

Al teu abast el 2009...

Binissalem
Biblioteca de Binissalem

Sant Llorenç (sa Coma)
Biblioteca de sa Coma

Pollença
Ajuntament de Pollença

Petra
Ajuntament de Petra

Sòller
Biblioteca de Sòller

Puigpunyent
Biblioteca de Puigpunyent

beques subvencions

Informació treball

oposicions

fulletons publicacions

Respostes cartells

mapes

ciutadania institucions

Contactes

drets funcionament

Unió Europea

Centre Balears Europa

Consell de Mallorca

Folletos color
Edició de Llibres i Revistes
Impresos en general
Posters Color

XiSCO
 arts
 gràfiques

C/. Del Baix Riera 1 - a - Palma
 Tel. / Fax: 971 47 57 54

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

TERRENO

Dos de Maig, 1 - 07015

☎ 971737709 - bibelterreno@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1 - 07007

☎ 971490354 - bibcoll@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

ESTABLIMENTS

Carretera Esporles, 183 - 07010

☎ 971765192 - bibestabliments@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

GÈNOVA

Barranc, 22 - 07015

☎ 971405481 - bibgenova@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2 - 07009

☎ 971207505 - bibsaindioteria@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

MOLINAR

Xadó, 3b - 07006 Palma

☎ 971247649 - bibmolinar@sf.a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3 - 07007

☎ 971242155 - bibpoligondellewant@sf.a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

RAFAL VELL

Joan Estelrich Artigues, 50 - 07008

☎ 971474414 - bibralfavell@sf.a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON SARDINA

Camí Passatemps, 123 - 07120

☎ 971438473 - bibsonsardina@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

COORDINACIÓ DE BIBLIOTEQUES

Almudaina, 7A - C.P. 07001

HORARI: *dilluns a divendres (8-15 h)*

e.mail: [bibiblioteques@sf.a-palma.es](mailto:biblioteques@sf.a-palma.es)

CORT

Pça. de Cort, 1 - 07001

☎ 971225962 - bibcort@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

RAMON LLULL

Institut Balear, s/n - 07012

☎ 971299260 - bibramonllull@sf.a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27 - 07012

☎ 971722092 - caguilo@sf.a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 8.30 a les 14.30 h.*

Dimarts també de les 17 a les 20 h. Especialitzada en art

ESTUDI GENERAL

St. Roc, 4 - 07001

☎ 971495346 - bib.estudigeneral@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 9 a les 13 h.*

i de les 16.30 a les 20.30 h.

INFANTIL

Antoni Planas Franch, 4 - 07001

☎ 971719190 - bibinfantil@a-palma.es

Horari: *de dilluns a divendres de les 16 a les 20 h.*

Dissabtes de 9.30 a 13.30 i de les 16 a les 20 h.

OLIVAR

Pça. de l'Olivar,

edifici Mercat de l'Olivar, 1ª planta - 07002

☎ 971726580 - bibolivar@a-palma.es

Horari: *dilluns a divendres de les 8 a les 14 h.*

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

S'ARENAL

Pça Gaspar Rul·lan, 5 - 07600

☎ 971492866 - bibarenal@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

BLANQUERNA

Sant Jaquím, 9 - 07003

☎ 971758871 - biblanquerna@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34 - 07013

☎ 971286069 - bibstacatalina@sf.a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON CLADERA

Cala Mitjana, 41 - 07009

☎ 971470839 - bibsoncladera@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9.45 a les 13 h.

SON FERRIOL

St. Joan de la Creu, 43 - 07198

☎ 971429856 - bibsonferriol@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

Dissabtes de les 9 a les 13 h.

SON FORTEZA

Sant Isidre Llaureador, 25 - 07005

☎ 971243983 - bibsonforteza@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON GOTLEU

Regal, 105 - 07008

☎ 971273507 - bibsongotleu@sf.a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A - 07013

☎ 971792337 - bibsonrapinya@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SON XIMELIS

Cap Enderrocot, 14 - 07011

☎ 971791233 - bibsonximelis@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31 - 07199

☎ 971742036 - bibsantjordi@a-palma.es

Horari: *dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.*

Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

Art i creació en temps de crisi

JOSEP MARIA ALAMINOS

Art i mercat. El paper de l'artista

La crisi no és únicament econòmica. També estan en crisi els models econòmics i socials, i això repercuteix, directament, en el món de l'art. Hi ha, però, opcions i possibilitats d'actuació que, des del context artístic, cerquen estratègies per mantenir la seva activitat amb normalitat i esperar que la situació actual millori.

Marxants i galeristes fan càbales i no s'aventuren a fer pronòstics perquè, com en altres ocasions, no es pot saber com respondrà el mercat de l'art. Hi ha dues possibilitats:

que el col·leccionista esperi que la crisi passi, o que aposti per l'art com una inversió segura.

A hores d'ara, hi ha evidències clares que l'art s'ha convertit en un refugi improvisat per a la inversió, sobretot apostant per artistes consagrats i, en alguns casos, arriscant-se per nous valors. També és notícia que els bancs fan moviments per introduir-se en el mercat de l'art. Aquestes són raons de pes per demanar que les institucions públiques inverteixin en futur, potenciant exposicions per a nous creadors i col·laborant amb entitats privades en la promoció d'artistes.

Si revisam la Història de l'Art, veurem que les èpoques de crisi, així com les transformacions polítiques i socials d'envergadura, han propiciat la reacció de l'artista. Aquesta reacció es tradueix, en molts de casos, en un compromís de llibertat i avantguarda, en resistència, en documentació i denúncia

de situacions d'injustícia. Crear art per crear consciència.

Propostes d'interès

En aquesta situació d'incertesa que patim, la proposta d'exposicions que trobam, tant als espais institucionals com a les galeries privades, és força interessant. Les galeries no han optat, encara, per mostres conservadores on es penja només obra gràfica de grans firmes, o les col·lectives de rigor.

El **Casal Sollieric** presenta tres exposicions alhora. A la planta entresòl, la retrospectiva «Fotografia 1973-2008», de **Joan Ramon Bonet** (Palma, 1944), recull una exhaustiva col·lecció dels seus treballs en els camps de la fotografia documental, publicitària i les seves col·laboracions en la il·lustració de catàlegs i llibres d'art. Les escultures abstractes d'**Antoni Ferragut** (Cartagena, Múrcia, 1946) ocupen la planta noble, amb peces que abasten la seva etapa inicial, i revisen les sèries *Ferro-testis*, *Animals en acció* i *Homenatge a l'arquitectura*. A l'Espai Quatre hi trobam «Objectes del diseg», de **Javier Pérez** (Bilbao, 1968), en què es conjuguen obres primerenques amb d'altres de més recents en què l'artista, utilitzant fotografia, escultura, *performance*, dibuix i vídeo, ens acosta a un joc irònic entorn del diseg i la mort.

A **Es Baluard**, ens acostam al món de l'animació per ordinador amb la mostra «ANIMAR-TE. 20 anys d'animació per ordinador a la UIB». Comissariada pel responsable del màster, Juan Montes de Oca, l'exposició mostra una gran quantitat de curtsmetratges i col·laboracions cinematogràfiques. Ideada amb un marcat caràcter didàctic, la mostra disposa d'un se-

Casal Sollieric. Obra de Javier Pérez.

Pelaires. Instal·lació de José Antonio Orts.

guit d'activitats, tallers i conferències que documenten i amplien la tasca feta, des de fa dues dècades, pel col·lectiu que forma part del màster MA ISCA, responsable de la formació de professionals de l'animació que han convertit la UIB en un referent en l'àmbit nacional i internacional.

A la galeria **ABA ART** hi trobam la primera exposició individual de l'artista basca **MCruz Ugarte** (Bilbao, 1966). Llicenciada en Belles Arts per la Universitat del País Basc, l'artista presenta, sota el títol de «296 dies», un conjunt de dibuixos a mig camí entre la il·lustració, el disseny gràfic i l'obra pictòrica. El retrat i la figura humana es treballa amb el concepte del dissenyador, des d'una òptica urbana i cosmopolita, i se soluciona amb la barreja de tècniques diverses, fusionant la impressió digital amb el dibuix amb llapis, l'aquarel·la i la pintura.

Peter Zimmermann (Friburg, Alemanya, 1956), un dels pintors abstractes més singulars de l'escena internacional contemporània, presenta els seus treballs a la galeria **Horrach Moyà**. Les seves obres parteixen del procés digital i es projecten al suport definitiu, en què l'artista treballa amb resines i pigments aconseguint, amb ajuda de l'atzar, tot un seguit de figures

indefinides de colors psicodèlics que distingeixen l'obra de Zimmermann com una de les més personals i originals del panorama artístic actual.

A la **Sala Pelaires**, l'artista multidisciplinari **José Antonio Orts** (Meliana, València, 1955) mostra les seves instal·lacions. Projectades a manera d'escultures interactives, els elements que conformen cada peça responen als canvis de llum i els desplaçaments de l'aire que l'espectador provoca caminant entre elles, de manera que produeix variacions de llum i de so. A l'obra d'Orts es conjuga plàstica i música, en un joc de sensacions visuals, sonores i lumíniques. La galeria **Ferran Cano** exposa l'obra de **Pedro Oliver** (Palma, 1968). A la mostra, titulada «NaturbOm/ateoPoeta», l'artista combina pintura, escultura, animacions i fotografia. Utilitzant recursos propers al còmic i al grafit, ens presenta, de manera lúdica i irònica, la seva sensibilitat pel respecte per la terra i els valors del paisatge, sacsejat per l'especulació i la construcció indiscriminada.

Aquesta petita ressenya de les mostres que podem visitar a les sales d'exposicions del nostre àmbit fan pensar que encara l'art, o, més ben dit, la creació, no està en crisi.

Art Tendències

La ruta de la Conquesta del rei Jaume I

GASPAR VALERO

Amb aquesta ruta us convidam a fer una passejada d'interès històric per una sèrie d'indrets de la geografia de Mallorca, repartits pels municipis d'Andratx, Calvià i Palma. En aquesta ruta coneixerem de primera mà un dels fets històrics cabdals per a la nostra història i la nostra cultura: la conquesta catalana de l'illa. Visitarem els indrets més significatius de la ruta de la Conquesta, esdevinguda entre el 9 de setembre i el 31 de desembre de 1229, i ens acostarem al protagonista d'aquest episodi: el rei En Jaume.

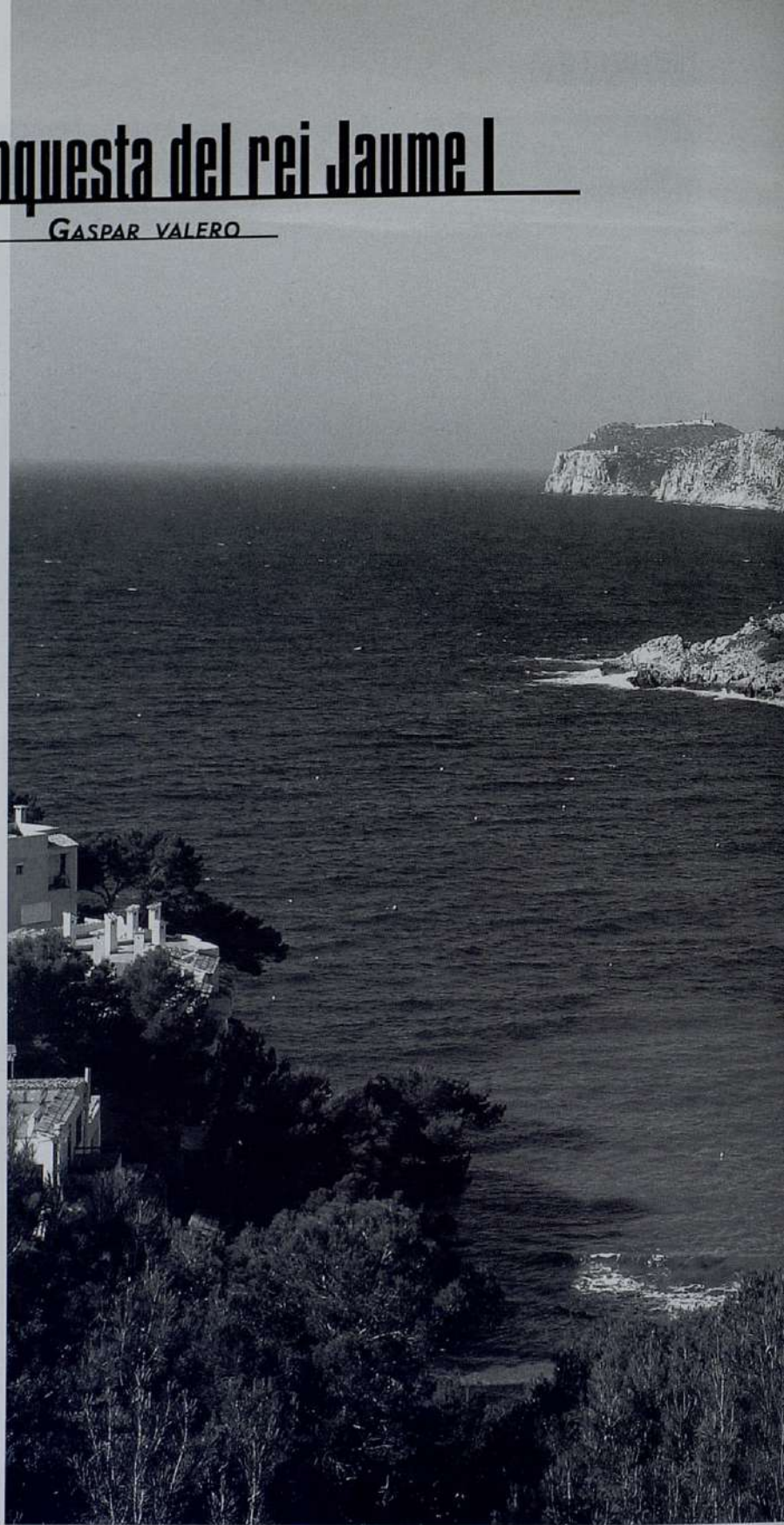
Itinerari

Començam l'itinerari a **Sant Elm**, al municipi d'Andratx, centre de l'antiga contrada denominada la Palomera. El nou de setembre de 1229, l'armada de Jaume I, amb 155 naus grans i algunes altres de més petites, fondejaren entre sa Dragonera i es Pantaleu. L'exèrcit conqueridor, bàsicament compost per contingents dels quatre magnats (el comte del Rosselló, Nunó Sanç; el bisbe de Barcelona, Berenguer de Palou; el vescomte de Bearn, Guillem de Montcada, i el comte de l'Empordà, Hug d'Empúries) i de les ciutats i viles catalanes. En total, hom pot calcular la presència de 15.000 peons d'infanteria i 1.500 cavallers.

Al petit port de Sant Elm, avui animat nucli turístic, amb bona vista des Pantaleu i de sa Dragonera, situam l'episodi d'Alí de la Palomera. Diuen les cròniques que aquest personatge arribà nedant des de la costa fins a l'illot de la Palomera, es Pantaleu, on es trobava el rei amb una part de les tropes. Es dirigí al monarca, a qui au-

gurà èxit en l'empresa cristiana. Alí contà que la seva mare, que interpretava els auguris dels astres, ho havia vist als estels. El rei va tenir en compte el gest d'Alí i, després de la Conquesta, li donà tracte de favor. Un altre episodi puntual, contat a la rondalla de Mn.

Alcover, diu que una àguila va deixar caure un peix damunt l'illot perquè el rei En Jaume pogués menjar; l'au fou anomenada a partir d'aquell moment 'àguila reial'. Des de Sant Elm, passam pel poble d'Andratx i arribam, ja dins el terme de Calvià, a Santa Ponça, on

cercam, vora el Club Nàutic, la Caleta i la creu del Desembarc. La creu commemora el lloc on el 10 de setembre Jaume I va desembarcar amb el gruix de les seves tropes. Va ser col·locada amb motiu de la celebració del setè centenari de la Conquesta, l'any 1929. És

obra de l'escultor Tomàs Vila. A la part inferior presenta interessants relleus historicistes, que reproduïxen escenes de la conquesta de Mallorca. La *Crònica* de Bernat Desclot, escrita devers el 1285, commemora el moment del desembarc: «Viren davant ells un bell

port, qui ha nom Sancta Ponça, en què podien molt bé eixir e que no hi havia de sarraïns negú. E aquí ells preseren terra al pus tost que pogueren, cavallers e sirvents.»

Entre Santa Ponça i Palmanova, a l'esquerra de la carretera, es troba la capella de la Pedra Sagrada.

Itineraris

Aquest petit oratori guarda la pedra que, segons la tradició, va servir per celebrar la missa davant el rei En Jaume i els seus soldats abans d'emprendre la batalla de Portopí. Aquesta missa se celebrà amb l'altar davall una tenda de campanya. Amb motiu de commemorar el setè centenari de la Conquesta, mossèn Antoni Maria Alcover impulsà la construcció d'aquest temple, inaugurat el 12 de setembre de 1929. Es tracta d'una capella edificada seguint l'estil neoromànic. A la façana, hi destaquen els relleus del timpà, obra de Tomàs Vila, que representen escenes de la crucifixió. Sobre el portal, a l'interior, observam un relleu policromat de la Mare de Déu de la Salut, advocació relacionada amb la Conquesta. La pedra sagrada, peça principal de la capella, se situa al presbiteri, a manera d'altar sense desbastar i, al seu costat, la Mare de Déu de la Pedra Sagrada. A l'altre costat, des de 1999, hi trobam una Mare de Déu dels Desemparats. La construcció s'aixeca

dins terrenys de la possessió de Santa Ponça, cedits al moment de la construcció per la marquesa de Can Villalonga-Desbrull.

Per la carretera vella de Palma, passat Cas Saboners, a l'entrada de Palmanova, trobam la **creu dels Montcada**. Se situa al lloc on la tradició assenyala que moriren Guillem de Montcada i el seu nebot Ramon de Montcada, durant la batalla de Portopí, esdevinguda el 12 de setembre de 1229. Hi havia un pi, ja desaparegut, que rebia el nom de Pi dels Montcada. L'any 1886 s'erigí aquesta creu que recorda el fet, dins els actes d'homenatge a la Conquesta. Els Montcada eren Guillem, vescomte de Bearn i senyor de Montcada i Castellvell, que va intervenir amb 100 cavallers a l'empresa de la conquesta, i Ramon, senyor de Tortosa, que hi participà amb 50 cavallers. Ambdós romanen enterrats al monestir de Santes Creus.

Per la carretera vella de Palma, arribam als voltants del castell neogòtic de **Bendinat**. Podem dema-

nar permís per accedir a l'interior de la finca; però també podem emmarcar les referències històriques que s'hi relacionen a la part superior del Golf de Bendinat, on hi ha una bona vista panoràmica del castell i dels voltants. Aquest punt servirà per rememorar la tradició que, a manera d'etimologia popular i amb poc fonament històric, vol fer creure que el rei En Jaume pronuncià la frase «Bé hem dinat». Segurament, el topònim prové de l'àrab, i el podríem traduir com «fill del barbamec». Més probablement, el rei sopà per aquests redols, concretament a la tenda d'Oliver de Tèrmens, com ens indica la *Crònica o Llibre dels fets del rei En Jaume*. El castell és una obra de la segona meitat del segle XIX, fet construir pel marquès de la Romana. Després, la finca passà als Despuig i als Truyols.

Abans d'entrar a Palma, des de la carretera vella de Palma a Palmanova, ens desviam cap a Gènova, on comença el camí dels Reis. És un topònim interessant per la càrrega històrica que presenta, ja que, segons la tradició, correspon a la ruta de l'exèrcit conqueridor fins al campament de la Real. Quan el rei Jaume I el Conqueridor, devers el 12 de setembre de 1229, albirà la Madina Mayurqa des dels costers de na Burguesa, a prop de l'actual **Gènova**, quedà bocabadat i pronuncià unes paraules dignes del millor eslògan, per la lloança que suposen: «*E vérem Mallorques, e semblà'ns la plus bella vila que mai haguéssem vista, jo ni aquells qui ab nós eren.*»

Continuam pel camí dels Reis, en part absorbit per la via de cintura, i arribam al **monestir de la Real**, on el 13 de setembre de 1229, segons la tradició, s'instal·là el campament definitiu de la Real, que ja no s'aixecà fins a entrar a la Madina Mayurqa, el 31 de desembre de 1229. Sembla que els terrenys de la Real foren un jardí del valí musulmà, d'on procediria l'etimologia de la paraula.

El cronista Bernat Desclot conta la instal·lació del campament així: «*Trobaren, pres de la ciutat una ba-*

llestada, un jardí qui era del rei sarraí, molt gran, que ben tenia de cascun caire dues ballesades, e era clos de totes parts de forts murs d'un estat de llança en alt, e havia-hi un bell alberg e passava l'aigua per mig. E tota la host entrà-se'n llains, e aquí atendaren-se e menjaren de la fruita que trobaren e'l jardí aquella nit, que d'als no soparen per ço cor no n'havien; e donaren als cavalls palla e herba que trobaren assats. E reposaren que molt eren treballats; mas no per tant que anc aquella nit no es desgarniren ne null hom en tota la host no dormí, ans estegueren tota la nit aparellats de batalla si els sarraïns los volguessen assaltar.»

Cap a l'any 1266 passà en aquest lloc el monestir cistercenc fundat el 1235 per monjos de Poblet a l'antiga alqueria Alpic, on actualment es troba la finca de la Granja (Esporles); sembla que des de 1239 els monjos ja s'havien instal·lat molt a prop de la Real, a l'actual possessió de Son Cabrer, anomenada en documents antics la Real Vella. A la segona meitat del segle XIII Ramon Llull hi féu estades i hi escriví alguna obra, com el *Llibre d'Ave Maria*. El monestir posseïa uns dominis molt considerables, sobre els quals l'abat tenia jurisdicció civil. L'abat de la Real fou també membre del consell instaurat per Jaume III de Mallorca i ocupava a les corts la segona cadira de l'estament religiós de Mallorca, després del bisbe. Fins al 1517 els abats foren elegits normalment pel monestir de Poblet i procedien d'allà; des d'aquest any foren nomenats pels mateixos monjos de la Real. Al segle XVIII en fou abat

un lul·lista notable, Antoni Ramon Pasqual. L'any 1835 els monjos del Cister abandonaren el monestir, amb motiu de l'exclaustració de Mendizábal. L'antiga església monacal fou convertida en vicaria del nucli del Secar de la Real, i el 1897 s'hi establiren els Missioners dels

Sagrats Cors. L'any 1913 la vicaria fou convertida en parròquia; poc abans, el 1907, l'església fou reformada per l'arquitecte Guillem Reynés.

Pel carrer del 31 de Desembre de Palma, nom que recorda el dia de la conquesta, entrem al carrer

www.esrefugi.es

ESQUÍ SINGLA	ESCALADA	BARLANCS ESPELEO	VIÀGES	ADIFERANÇA CREMNO	CAMPING	ORIENTACIÓ	CURSOS

DES DE 1976

ES REFUGI

ESPORTS D'AVENTURA

Via Sindicat, 21, Pati. 07002. Palma de Mallorca, Illes Balears. T 971 71 67 31. A/e refugi@base.net

de Sant Miquel. Vora el creuer amb els carrers de la Reina Esclaramunda i Marie Curie, s'aixecava la **porta de la Conquesta o de Santa Margalida**, també dita de l'Esveïdor o porta Pintada Vella. En àrab era la porta de Bab-al-Kofol –o de Bab-al-Khal. Per aquí les tropes del rei En Jaume entraren a la Madina Mayurqa per conquerir-la. El 31 de desembre, a l'alba, l'exèrcit format per a la batalla ha oït missa. El rei dona l'ordre d'atac, però davant la immobilitat de la host, hi ha d'insistir tres vegades; els soldats cristians, cridant «Santa Maria», envesteixen un mur enderrocat vora la porta de Santa Margalida. El rei reprèn la noblesa, immòbil a un tros lluny: Vergonya, cavallers, vergonya!... La *Crònica o Llibre dels Fets del rei En Jaume* conta el detall llegendari de la presència de sant Jordi com a capdavanter dels cristians: «*E segons que els sarraïns nos contaren, deien que viren entrar primer a cavall*

un cavaller blanc ab armes blanques; e açò deu esser nostra creença que fos sent Jordi, car en estòries trobam que en altres batalles l'han vist de cristians e de sarraïns moltes vegades.»

Una làpida amb una inscripció de 1929 –en castellà; quantes dictadures en contra de la nostra llengua hem hagut de patir!–, al carrer de Sant Miquel, a prop de l'església de Santa Margalida, recorda l'epi-sodi del sotmetiment de la ciutat. Aquesta porta era una de les que donaven accés a la ciutat, que en època islàmica estava tancada per murades. Va romandre en peu fins a principi del segle xx, quan les murades s'esbucaren per permetre el creixement de la ciutat moderna. Concretament, fou enderrocada l'any 1912, amb nocturnitat i traïdoria, enmig d'una gran polèmica. L'església de Santa Margalida, originària del segle XIII, gòtica, se situa vora l'antiga porta de la Conquesta, a la qual també donà nom. Fou a partir del 1231 l'església con-

ventual del frares franciscans, fins que el 1280 passà a les monges agustines, el monestir de les quals fou exclaustrat per la desamortització de Mendizábal, el 1837.

Al carrer de Sant Miquel, antic carrer de la Síquia, els sarraïns oposaren una gran resistència a l'avanç de les tropes catalanes cap a la propera mesquita, on hi ha l'**església parroquial de Sant Miquel**. S'hi assassinaren molts de civils i s'hi alçà una creu. Segons la tradició, a l'actual església de Sant Miquel, el mateix 31 de desembre, ja avançat el dia, s'hi consagrà la nova església cristiana i s'hi digué la primera missa dins la ciutat; el rei En Jaume hi deixà la imatge de la Mare de Déu que portava al seu vaixell, convertida per la fama de curacions en la Mare de Déu de la Salut. El saqueig descontrolat de la Madina Mayurqa i la violència contra els vençuts duraren encara alguns dies, els primers de l'any 1230.

EL MIRALL

FES-TE'N SOCI

Emplena aquesta butlleta amb les teves dades i envia-la al fax 971 719 385.

Nom i llinatges

DNI o NIF

Data de naixement

Adreça

Població

Codi postal

Telèfon

Telèfon mòbil

Adreça electrònica

DADES BANCÀRIES

Nom i llinatges del titular del compte

Nom del banc o caixa

Adreça i població de l'oficina

Codi del compte del client

Entitat

Sucursal

DC

Número de compte

Sol·licit que carreguin al meu compte la quota:

Marcau amb una creu la modalitat de quota elegida. El cobrament s'efectuarà anualment mitjançant la presentació del rebut al banc o a la caixa.

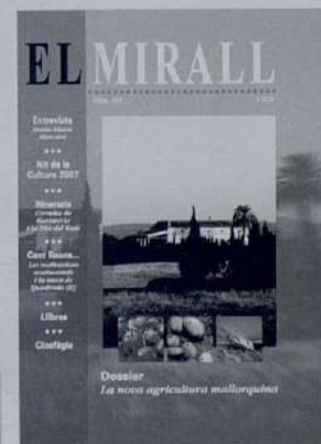
☐ 25,00 €

☐ Aportació especial (indica-ne l'import): €

Signatura de l'associat/da:

☐ Accept expressament els termes de la clàusula de tractament de dades *

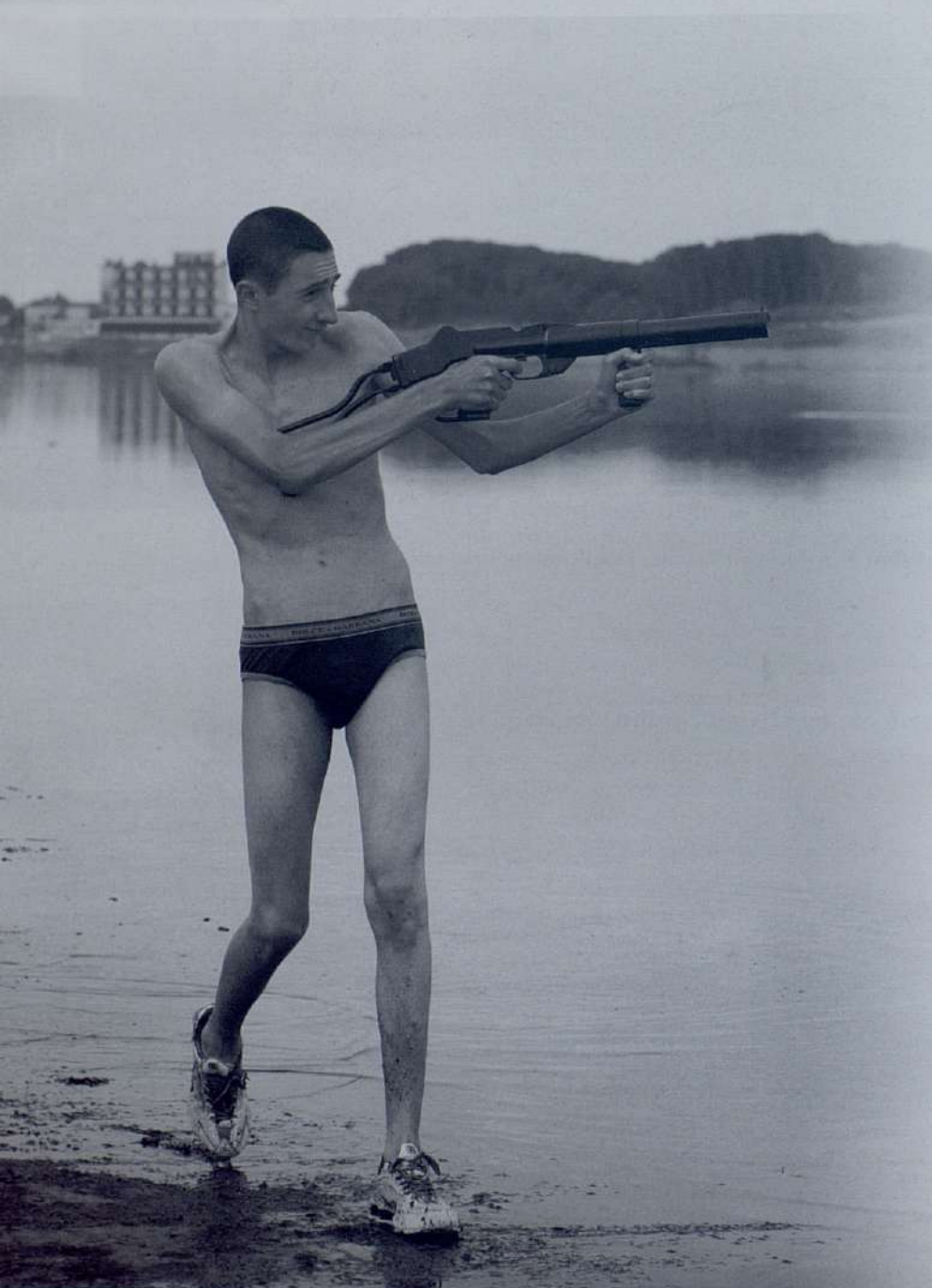
*Clàusula de tractament de dades: D'acord amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, les dades recollides en aquest formulari s'inclouran en un fitxer automatitzat del qual és titular l'Associació El Mirall. Les teves dades es podran utilitzar per gestionar la teva col·laboració i per enviar-te informació de l'associació i d'entitats col·laboradores. Per exercir el dret d'accés, d'oposició, de rectificació o de cancel·lació, cal que envïis un escrit adreçat a l'Associació El Mirall, carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos, 07003 Palma.

Tendències **cinefàgia**

«Gomorra», una pel·lícula covarda

MATÍAS VALLÉS

Els periodistes són tan parcials com els jutges, per esmentar una professió amb un caire accentuat. Els artesans de la informació també saben camuflar la seva orientació sota la capa de neutralitat, encara que no ho heu percebut perquè el resultat de la imparcialitat resulta il·legible. En quantes ocasions heu interromput la lectura d'un text incendiari, per comparació a l'índex d'abandó registrat pels articles la lectura dels quals genera tants badalls com la seva escriptura? Aquest preàmbul pretén demostrar que els comentaristes estaven condemnats a aplaudir *Gomorra*, la pel·lícula des del prejudici. Atès que arrancava d'un dels llibres més punyents mai escrits, per força la translació d'aquest a la pantalla havia de preservar les virtuts de l'original.

La crítica mai no és sorprenent, per la qual cosa parlem d'una reincidència. Aquesta veneració apriorística ja va ocórrer amb *Che*, a falta de decidir si l'entreguisme derivava de la sacralització d'Ernesto Guevara o de l'èmfasi que Benicio del Toro va posar en defensa de la seva interpretació. Ningú no desitja enemistar-se amb un actor a qui algun dia haurà de sol·licitar una entrevista. Tornant al nostre bessó abans que l'espiral s'incrementi massa, *Gomorra* és un llibre ajustable a qualsevol adjectiu —estremidor, enlluernador, punyent. Roberto Saviano ha despullat la sinceritat en el seu retrat de la camorra napolitana. En canvi, la

pel·lícula és conservadora, no dóna noms, es manté en un dubtós equilibri. Traspua covardia.

Poques bromes amb la misteriosa Gomorra bíblica. El catedràtic Miquel Barceló es preguntava en un magistral article per la seva postergació, i la va localitzar a Felanitx. Poc després, un jove napolità de vint-i-tants va recórrer a un joc de paraules elemental amb la *camorra*. Els capítols del seu llibre impregnen el lector, encara avui EM NOT polsegós en recordar-lo. Insinuem que els crítics cinematogràfics varen llegir *Gomorra* i es varen sentir obligats a celebrar la pel·lícula per endavant? Per favor, no pequem d'ingenuïtat. La principal raó i motivació per dedicar-te a la imatge és que esquives la sempre molesta lectura. Els comentaristes es varen guiar per Bayard i el seu manual per parlar dels llibres que no han llegit. És clar que ells tampoc no han accedit al volum que ens educa en les virtuts de la no lectura.

Amb el llibre al damunt, el desajust entre les Gomorra provoca el mateix efecte que si el so i la imatge anassin descompassats, o si la pantalla es mantingués en una penombra que fes indiscernibles els personatges. Des de les escenes inicials, s'imposa l'observació que els assassinats del director Matteo Garrone són molt més violents i menys sanguinolents que *The wire*. La pel·lícula em feia tornar contínuament a la sèrie sobre els submons de Baltimore, em va semblar un plagi poc aconseguit, quasi buf. En aquests casos, els cineastes solen presumir que han emprat

aficionats com a actors. En aquests cas, benvinguda sigui la ficció a càrrec de professionals. L'espectador que desitgi realitat, pot quedar al carrer, on la gaudirà a mans plenes. Ens tancam a les sales fosques perquè són el temple del «com si». Quant al seu desenvolupament, *Gomorra* es mereix les paraules que

un crític mai no pronunciarà davant un producte pretesament i presumptuosament seriós, «no s'entén». En aquest cas, la inintel·ligibilitat és còmplice de la covardia generalitzada del projecte. Es juga novament amb el pretext que els espectadors hauran llegit abans el llibre, o es resistiran a confessar

Cream espais per conivre

Roldan
Cream espais per conivre

971 763 666 · www.rolan.es

que no ho han fet. La dilatada pel·lícula manté una il·lació mínima en la primera meitat, per precipitar-se amb estrèpit quan seria obligatori esmentar els culpables. Saviano no ha recorregut en el llibre a una dissecció clínica i neutral, participa de l'acció com a observador. La transposició visual eludeix el risc d'implicar-s'hi, i s'esfilagarsa al cap d'una hora com la història del sastre venut als xinesos.

La trampa inadmissible de *Gomorra*, la pel·lícula consisteix en la seva deliberada obsessió per esborrar les empremtes. Els autors del projecte degueren pensar que, si la reacció es mantenia sota control, es proclamaria la seva heroïcitat aprofitant l'original literari. Si la polèmica s'enverina, ells en quedaran al marge perquè han pres la precaució de no donar un sol

nom. Ni tan sols el de Nàpols. Abans de veure la pel·lícula, em preguntava per què el director no compartia l'amenaça a mort del periodista. En abandonar el cinema vaig pensar que, després de rosegat aquest cuinat que admet interpretacions favorables als criminals, no hauria llegit l'assaig matriu, en què els esdeveniments reben el seu vertader nom.

El necroperiodisme ha trobat en Saviano el nou Rushdie, i res estimula tant els xacals com una mort anunciada. Les morts en atemptat del periodista napolità i d'Obama han estat vaticinades amb tanta publicitat que ni tan sols és necessari materialitzar-les. La pel·lícula s'aprofita del terror generat per la *camorra*, llàstima que aquest mecanisme promocional encoratgi un producte tan defici-

ent. És probable que la pel·lícula italiana aconsegueixi un Oscar a la millor producció estrangera –res no entusiasma tant Hollywood com un atac indefinit al crim, que a ningú no perjudica ni compromet. Això no obstant, aquest guardó força a comparar-la amb la millor pel·lícula europea dels darrers temps, la torbadora *La vida de los otros*. El retrat de la vida a la República Democràtica Alemanya no sucumbeix a cap de les renúncies de la pel·lícula italiana. Els transalpins sempre han destacat per la seva ambigüitat política i criminal. Aquesta inhibició nodreix la proliferació d'organitzacions mafioses. Els jutges i fiscals –dos– mallorquins implicats en la lluita contra la corrupció són molt més valents que *Gomorra*, la pel·lícula.

GRUP AVA

Viajes

Martel

BAL. 029 M/D

*Viatges Martel us desitja
Molts d'anys*

Felicitat 2009

Les teves **compres** fins en
6 mesos sense interessos,
als establiments adherits de les Balears.

I ara, utilitza-la també a
comerços i caixers arreu del món.

Informa-te'n a les oficines de
"SA NOSTRA" o a **www.sanostra.es**

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

5

centres de salut més

15

depuradores noves

1600

hectàrees de territori protegides més

2000

places d'escoletes en projecte

sòl per a

5000

habitatges protegits

endavant

2009